

КАСТРЫЧКА 2007 г.
СЕРАДА
№ 188
(26053)
Кошт 440 рублёў

ВДАЕЦЦА З 9 ЖНІўНЯ 1917 Г.

ЗВЯЗДА

Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Е Т А

Пастанова Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь

АБ ВЫЗВАЛЕННІ У.М. КАНАПЛЁВА АД ПАСАДЫ СТАРШЫНІ ПАЛАТЫ ПРАДСТАЎНІКОЎ НАЦЫЯНАЛЬНАГА СХОДУ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь ПАСТАНАўЛЯЕ:
Вызваліць дэпутата Канаплёва Уладзіміра Мікалаевіча ад пасады Старшыні Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь.

Намеснік Старшыні Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь С. ЗАБАЛОЦЕЦ
2 кастрычніка 2007 г., г. Мінск.
№ 706-ПЗ/VI

Пастанова Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь

АБ ВЫБРАННІ СТАРШЫНІ ПАЛАТЫ ПРАДСТАЎНІКОЎ НАЦЫЯНАЛЬНАГА СХОДУ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь ПАСТАНАўЛЯЕ:
Выбраць Старшынёй Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь Палова Вадзіма Аляксандравіча.

Намеснік Старшыні Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь С. ЗАБАЛОЦЕЦ
2 кастрычніка 2007 г., г. Мінск.
№ 707-ПЗ/VI

ПАПОЎ Вадзім Аляксандравіч

Нарадзіўся 5 ліпеня 1940 года. Адукацыя вышэйшая. Працоўную дзейнасць пачаў рабочым, служыў у рэдах Узброеных Сіл. Выкладаў у прафесійна-тэхнічным вучылішчы. Быў на камсамольскай рабоце, працаваў дырэктарам саўгаса імя Калініна Краснапольскага раёна, у партыйных органах на розных пасадах, генеральным дырэктарам дзяржаўнага вытворчага аб'яднання «Магілёўабл-прамтэхснаб», ААТ «Аграмашсэрвіс» Магілёўскай вобласці, першым намеснікам міністра, міністрам сельскай гаспадаркі і харчавання Рэспублікі Беларусь.

Выбіраўся дэпутатам, Старшынёй Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь другога склікання. Быў першым намеснікам Старшыні Парламенцкага сходу Саюза Беларусі і Расіі, членам Вышэйшага Дзяржаўнага Савета Саюзнай дзяржавы.
У кастрычніку 2004 года выбраны дэпутатам Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь трэцяга склікання.
З'яўляўся старшынёй Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь па міжнародных справах і сувязях з СНД. Намеснік Старшыні Парламенцкага сходу Саюза Беларусі і Расіі.
З кастрычніка 2007 года — Старшыня Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь трэцяга склікання.

ЗАКОНЫ ПАВІННЫ БЫЦЬ СВОЕЧАСОВЫМІ

Выступленне Старшыні Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь Навіцкага Г.В. на адкрыцці васьмай сесіі Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь трэцяга склікання 2 кастрычніка 2007 г.

Паважаныя калегі і запрашаныя!

Завяршыліся парламенцкія каанікулы. Сёння адкрываецца васьмая сесія Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь трэцяга склікання. Гэта перыяд нашай асноўнай дзейнасці. Аднак і паміж сесіямі Савет Рэспублікі ажыццяўляюць канструктыўнае ўзаемадзеянне з усімі ўдзельнікамі законатворчарога працэсу. Такое супрацоўніцтва дае магчымасць канцэптуальна адзначыць законпраекты, што паслужылі да нас, а таксама іх сумяшчальнасць з дзейнымі закондадаваннямі.

Важным напрамкам нашай дзейнасці ў гэты перыяд з'яўляюцца работа ў рэгіёнах. Члены Савета Рэспублікі ўдзельнічалі ў пасяджэннях мясцовых Саветаў дэпутатаў, праводзілі сустрэчы ў працоўных калектывах. Яны аказвалі дапамогу мясцовым органам кіравання ў вырашэнні пытанняў жыццязабеспячэння насельніцтва. Значым складальнікам спрыяльнага сацыяльнага ўмоў у дзяржаве з'яўляецца забеспячэнне росту эканомікі, у прыватнасці, сельскагаспадарчай вытворчасці. У сувязі з гэтым дарэчы адзначыць, што аб'ём сабранга ў гэтым годзе збожжа рекордны. Ён склаў больш як 7,5 мільяна тон. Высокі вынік дабілася Гродзенская вобласць, атрымаўшы па 37 цэнтнераў з гектара. Прадзіўны Магілёўскай вобласці ўпершыню сабралі больш за мільён тон збожжа. Першае месца па выніках рэспубліканскага спаборніцтва па ўборцы збожжавых заняла Мінская вобласць.

У міжсесійны перыяд больш увагі ўдзялялася вывучэнню праблем і патрэб людзей у рэгіёнах. У рамках Савета па ўзаемадзеянню органаў мясцовага самакіравання адбылося пасяджэнне «круглага стала». Ажыццявіліся пытанні завяршэння працэсу інвентарызацыі і перадачы сістэм водазабеспячэння і водаадвядзення, дарог і іншых аб'ектаў нерухомай маёмасці на баланс спецыялізаваных арганізацый, а таксама забеспячэння вучлівага асветлення населеных пунктаў. Цяпер вырашэнне гэтых праблем на сістэмнай аснове займаюцца аблвыканкамі і профільныя міністэрствы.

Паважаныя калегі! У міжсесійны перыяд Савет Рэспублікі пашыраў двухбаковую міжпарламенцкую сувязь, садзейнічаў умацаванню пазіцыі Рэспублікі Беларусь на міжнароднай арэне. Значны імпульс супрацоўніцтву Рэспублікі Беларусь з Сўлтанатам Аман надала сустрэча ў Савецкім

Рэспублікі з міністрам, адказным за замежныя справы Сўлтаната Аман. У якасці перспектывага праекта ажыццявілася стварэнне на тэрыторыі гэтай краіны зборачных вытворчаруцтваў беларускіх прадпрыемстваў. Асабліва ўвага будзе ўдзелена таксама ўзаемадзеянню дзвюх краін у рамках Руху недалучэння.
На сустрэчы з кіраўніком рабочай групы Парламента Ісламскай Рэспублікі Іран было падкрэслена, што парламенцкія кантакты з гэтай краінай маюць устойлівы характар.
Члены Савета Рэспублікі прымаюць удзел у маніторынгу пазачарговых выбараў у ніжнюю палату Парламента Рэспублікі Казахстан і Вярхоўнаму Раду Украіны.

Паважаныя калегі! У ходзе васьмай сесіі трэба будзе разгледзець шэраг законапраектаў, накіраваных на забеспячэнне адпаведнасці прававога рэгулявання грамадскіх адносін рэальным палітычным і сацыяльна-эканамічным умовам.
Цяпер асабліва актуальнасць набываюць пытанні выкарыстання зямлі. Так, на ўстаўленне скрытага рынку зямельных участкаў, павелічэнне патэнцыялу інвентызаваных накіраваны праект Кодэкса Рэспублікі Беларусь аб зямлі. У ім прадугледжваецца магчымасць заложу права арэнды зямлі. Гэта пашырыць магчымасці фізічных і юрыдычных асобаў у атрыманні крэдытных рэсурсаў. Законпраект забяспечвае далейшую абарону правоў землекарыстальнікаў.

У рамках праводзімай работы па кваліфікацыі заканадаўства рыхтуецца да разгляду праект Будзённага кодэкса Рэспублікі Беларускае таварыства «Веды» атрымала статус рэспубліканскага дзяржаўна-грамадскага аб'яднання

Прэзідэнт Беларусі павіншаваў Вадзіма Папова з выбараннем Старшынёй Палаты прадстаўнікоў

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка павіншаваў Вадзіма Папова з выбараннем Старшынёй Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу. Аб гэтым БЕЛТА паведамілі ў прэс-службе кіраўніка дзяржавы.

Тэлерадыёкампаніі «Мір» — 15 гадоў

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка павіншаваў калектыв Міждзяржаўнай тэлерадыёкампаніі «Мір» з 15-годдзем з дня заснавання кампаніі. Аб гэтым БЕЛТА паведамілі ў прэс-службе беларускага лідара.
«Ваш калектыв паспядоўна рэалізуе палітыку сацыяльна накіраванага вясняння, арэнтаванага на ўмацаванне ўзаемавыгаднага інфармацыйнага супрацоўніцтва, захаванне адзінай прасторы, што гістарычна склалася, гуманітарныя каштоўнасці краіны Садружнасці Незалежных Дзяржаў», — гаворыцца ў віншаванні.

УЧОРА ПЧАЛА ПРАЦУ ВОСЬМАЯ СЕСІЯ САВЕТА РЭСПУБЛІКІ НАЦЫЯНАЛЬНАГА СХОДУ

Адкрываюцца сесію, старшыня верхняй палаты парламента Геннадзь Навіцкі адзначыў, у прыватнасці, што на гэтай сесіі будзе разгледжаны праект Кодэкса аб зямлі. Ён накіраваны на ўстаўленне схаванага рынку зямлі, забеспячэнне абароны правоў землекарыстальнікаў. Члены Савета Рэспублікі адгэту згодны на прызначэнне Прэзідэнтам Беларусі суддзямі Вярхоўнага суда Алену Дубу і Іну Чыскі. Сяргей КУЗЬНЯЦОў.

«ТЭАТРАЛЬНЫ КУФАР-2007»

У Мінску стартваў ІV Міжнародны фестываль студэнцкіх тэатраў «Тэатральны куфар-2007». Малюніца адкрыцця фестываля адбылося на прыступках Палаца прафсаюзаў. Асабліва сённяшніага форуму стаў удзел сямі калектываў з Мінска. Гэта самая вялікая калекцыя сталічных тэатраў за чатыры гады існавання «Тэатральнага куфара». Акрамя тэатраў з Беларусі, у конкурснай праграме ўдзельнічаюць студэнцкія калектывы з Расіі, Латвіі, Эстоніі, Балгарыі, Швейцарыі, Бельгіі, Бразіліі. У склад незалежнага журы ўвайшлі вядучыя тэатральныя дзеячы Беларусі, Францыі, Германіі, Вялікабрытаніі, Ізраіля, Турцыі і Італіі. Міжнародныя журы ўзначалі афсэр, рэжысёр, педагог, прафесар Уладзімір Мішчанчук.

ІНФЛЯЦЫЯ ў БЕЛАРУСІ ў 2007 ГОДЗЕ БУДЗЕ ў МЕЖАХ ПРАГНОЗІРАВАННАГА ПАКАЗчыКА — 6—8 ПРАЦЕНТАў

Аб гэтым у інтэр'ю журналістам паведаміў старшыня праўлення Нацыянальнага банка Беларусі Пётр Пракопавіч. Пётр Пракопавіч таксама паведаміў, што стаўка рэфінансавання на 2008 год запланавана ў дыяпазоне 7—9 працэнтаў. Яе памер будзе залежаць ад узроўню інфляцыі, аб'ёму золатавалютных рэзерваў краіны. БЕЛТА.

БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «ВЕДЫ» АТРЫМАЛА СТАТУС РЭСПУБЛІКАНСКАГА ДЗЯРЖАўНА-ГРАМАДСКАГА АБ'ЯДНАННЯ

Як паведамілі БЕЛТА ў прэс-службе Прэзідэнта Беларусі, указ аб гэтым кіраўнік дзяржавы падпісаў 1 кастрычніка.
Новы статус даць магчымасць таварыству «Веды» эфектыўна ўзаемадзейнічаць з органамі ўлады ў правядзенні асветніцкай работы, інфармацыйна насельніцтва аб дасягненнях навукі, адукацыі, культуры, а таксама арганізаваць лектарскія калектывы на месцах, павысіць адказнасць зацікаўленага арганізацыі за падбор лектарскага кадраў, прафесіянальна рыхтаваць штатных работнікаў, умацаваць матэрыяльна-тэхнічную базу.

АДКАЗВАЮЧЫ НА ВЫКЛІКІ ЧАСУ

Выступленне намесніка Старшыні Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь Забалотца С.М. на адкрыцці сёмай сесіі Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь трэцяга склікання

Паважаныя дэпутаты Палаты прадстаўнікоў!

Паважаныя запрашаныя, прадстаўнікі сродкаў масавай інфармацыі! У адпаведнасці з Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь 2 кастрычніка 2007 года адкрываецца сёмая сесія Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь трэцяга склікання.
З яе пачаткам мы ўстаўляем у зваршальны год сваёй дзейнасці, што прыпала на важны этап жыцця нашай краіны. Паспехі на шляху стварэння моцнай дзяржавы далі магчымасць разгарнуць маштабную работу па павышэнню якасці жыцця народа. Менавіта гэта задала асноўны вектар усёй дзейнасці дэпутатаў копуса.

Зразумела, падводзіць канчатковыя вынікі пакуль рана. Але асноўныя контуры таго, што зроблена, ужо бачныя. За тры гады 247 праектаў сталі законамі. Большасць з іх у той ці іншай ступені маюць сацыяльна-накіраванасць. Прынятыя праграмы Закону «Аб зацвярджэнні Асноўных напрамкаў унутранай і знешняй палітыкі Рэспублікі Беларусь», Працягвалася работа па кваліфікацыі заканадаўства: з 24 дзеючых кодэксаў 5 прынята дэпутатамі Палаты прадстаўнікоў трыццаці склікання. Своечасова вырашаліся пытанні прававога забеспячэння дзяржаўнага будаўніцтва, нацыянальнай бяспекі, паступальнага развіцця эканомікі краіны. Ратыфікавана 97 міжнародных дагавораў Рэспублікі Беларусь.

За гэтыя гады парламенцкая дыпламатыя стала неад'емнай часткай беларускай знешняй палітыкі. Нашу краіну наведлі амаль два дзесяці парламенцкіх дэлегацый, самага высокага узроўню. Актыўна развівалася ўзаемадзеянне з парламентамі дзяржаў, якія ўваходзяць у інтэграцыйнае аб'яднанні, створаныя на постсавецкай прасторы. Парламенцкі складальнік стаў лідэра асноўным у аднаўленні дыялогу з заходнеўрапейскімі краінамі і структурамі.

Лічым працягам работы па фарміраванню дзяржавы для народа да павінна стаць і маючая адбыцца сесія. Аб гэтым сведчыць прадстаўленне вам, паважаныя калегі, праект параду дэпутатаў.

З 68 пытанняў, уключаных у графік падрыхтоўкі для разгляду на сесіі, ужо гатовы да разгляду ў гэтай зале 37.

Традыцыйна галоўная тэма асенняй сесіі — прыняцце Закона аб бюджэце. Адзначу, што тут мы шчыра вытрымліваем курс на ўмацаванне сацыяльнай накіраванасці бюджэтай палітыкі. Пры павелічэнні расходаў дэпутатам краіны прадугледжваецца рост расходаў на сацыяльную сферу на 17,8 працэнта да ўзроўню 2007 года. У гэтым кантэксце да месца таксама адзначыць работу дэпутатаў копуса па падрыхтоўцы да разгляду ў першым чытанні Бюджэтайнага кодэкса, які вызначыць асновы функцыянавання ўсёй бюджэтайнага сістэмы краіны, урэгулюе правядзення на ўсёх стадыях будзённага працэсу.

У цэлым актыўная работа па кваліфікацыі нацыянальнага заканадаў-

ства стане адметнай рысай сёлётай сесіі. Вядзецца падрыхтоўка да разгляду ў другім чытанні праекта новага Кодэкса аб зямлі, у першым — праекта новага Кодэкса аб нетрах, а таксама шэрага законапраектаў, накіраваных на карэкціроўку нормаў дзеючых кодэксаў. Чакаецца ўнясенне ў Палату прадстаўнікоў праектаў Кодэкса аб адукацыі, Асаблівай часткі Падатковага кодэкса, новай рэдакцыі Жыллёвага кодэкса.

Але ключавым напрамкам нашай работы, безумоўна, застаюцца пытанні сацыяльнай абароны грамадства. Нам трэба будзе разгледзець цэлы блок пытанняў у сферы аховы мацярынства і дзяцінства. Планавацца завяршыць работу над заканапраектам, які карэкціруе Закон аб правах дзіцяці. Да разгляду ў другім чытанні рыхтуюцца праекты законаў па пытаннях дзяржаўнай абароны дзіцяці ў няўдалых сем'ях, спягання асімілітаў на дзіцяці, усьмялення (ударжэння) дзіцяці, устаўленню маірыянтарыя, а таксама праект новай рэдакцыі Закона аб дзяржаўных дапамогах сем'ям, якія ўзьяваюць дзіцяці.

У ходзе сесіі будзе разгледжана шэраг законапраектаў, які дапаможа зняці сацыяльнае напружанне ў асвоўных працоўных калектывах. Прынята больш як 6100 вывэршчыкаў. Разгледжана 5885 вяротаў грамадзян. Дэпутата прынялі ўдзел у 324 пасяджэннях мясцовых органаў ўлады. Перанакананы, інтэнсіўнасць гэтай работы не знізіцца і ў ходзе гэтай сесіі.

Як бачым, графік работы напружаны і магчымасці штосці адключыць на пэтым практычна ўжо не застаецца. Не трэба забываць і аб тым, што ў бягучым годзе ў адпаведнасці з планам падрыхтоўкі заканапраектаў на 2007 год у Палату прадстаўнікоў будзе ўнесена яшчэ каля 30 праектаў законаў, над якімі таксама будзе сур'ёзна работа. Таму нашы рашэнні павінны быць як ніколі прадуманымі і ўзваражаны.

Вашы вопыт і прафесіяналізм, паважаныя калегі, усяляюць перакананасць у тым, што пастаўлены перад намі заданыя будуць выкананы.

На заканчэнне хачу падзякаваць вам за добрую падрыхтоўку да сесіі і пажадаць плённай работы.

Дзякуй за ўвагу.
Паважаныя дэпутаты!
У адпаведнасці з артыкулам 95 Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь сёму сесію Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь трэцяга склікання аб'яўляю адкрытай.

Увага: «прамыя лініі»

ПЕНСІЯНАЯ «РАСКЛАДКА»
Як і калі праводзіцца пералазкі пенсій, хто мае права на надбаўкі і павышэнні, што чакае пенсіянераў-дацэрміноўшчыкаў, якія змяняюць месца адбыцця ў пенсійным заканадаўстве, а таксама асаблівасці вылічэння стажу і заробку — усё гэта стане тэмай «прамой лініі» «Звязда» з удзелам начальніка Галоўнага ўпраўлення пенсійнага забеспячэння і сацыяльнага страхавання Міністэрства працы і сацыяльнай абароны Валяціны Вікенцеўны КАРАЛЁВАЙ.
Такім чынам, згодна з папярэдняй дамоўленасцю, наша «прамая лінія» адбудзецца 10 кастрычніка з 11 да 12 гадзін па рэдакцыйных тэлефонах: (8-017) 292 38 21 і 292 38 92. Папярэдняе пытанні прымаюцца па нумары 287 17 57.

УСЕ ХВАРОБЫ АД НЕРВАў

У вас бяссонніца? Прыгнечаны настрой? Неэразумельны страх і фобіі? Адчувальна ўласнай непаўнацэннасцю? Усе гэтыя станы абавязкова перадаюцца ад адрываў рэагентаў і не праходзяць для арганізма бяспечна. Як адаб'ецца такі дысбаланс на вашым здароўі, як можна пазбегнуць яго? На гэтыя і іншыя пытанні падчас «прамой лініі» адкажа галоўны псіхатэрапеўт рэспублікі, кандыдат медыцынскіх навук, загадчыца кафедры псіхатэрапіі Беларускай медыцынскай акадэміі паслядыпломнай адукацыі Ірына Анатольеўна БАЙКОВА. «Прамая лінія» адбудзецца 25 кастрычніка з 14.00 да 15.30 па тэлефонах: 8(017) 292 38 21 і 292 38 92. Папярэдняе пытанні можна задаваць па нумары 8 (017) 287 18 29 і 287 18 36.

РОЗГАЛАС

БЕЛАРУСКА-ЛІТОВСКАЯ МАРКА
Сёння Міністэрства сувязі і інфармацыі Беларусі ўводзіць у паштовае абарачэнне серыю з дзвюх марак сумеснага выпуску Беларусі і Літвы «Прырода заапаветніка «Чакляўкі» і заказніка «Котра», якія падрыхтаваны ВД «Марка» РПП «Белпошта».

ЗЛОДЕЙ УКРАЎ БРЫЛЬЯНТ. ШТУЧНЫ

Урон на суму каля 16 мільянаў 332 тысяч нанёс беспрацоўнай жанчыне невядомы крымінальнік, які забраўся ў жыллё пацярпелай.
Не пашанцавала жыхарцы пасёлка Ждановічы, дом якой аблюбоваў злодзей: уламуваў фортку, «візіёр» добра пашурудуў у чужой хаце. Здабычай злуччыцы сталі залатыя вырабы, біжутэрыя, 2100 долараў ЗША, 1860 еўра і паўмільёна рублёў. Прыпахіў з сабой дамушнік і штучны брыльянт, які, мабыць, прыняў за сапраўдны каштоўны камень.

НАШЫ КАСЦЫ ЗАВАЯВАЛІ «СЕРАБО»

У жніўні «Звязда» расказвала, як у Барозаўска раёне праходзіў чэмпіянат па кашэнні балота.
Яго пераможцы Пётр Вярышка і Віктар Брыньковіч наядуна змагаліся за нашу краіну на міжнародных спаборніцтвах па скошванні травы ў забалочаным месцы. Чэмпіянат праходзіў у Польшчы. 36 камандаў касцоў з розных краін свету спрэчаліся за права быць лепшымі. Прадстаўнікі Спартскага заказніка Барозаўскага раёна былі сапернікаў з ЗША, Францыі, Расіі, Казахстана, іншых краін і занялі другое месца.

У СПІСЕ ШТАНГЕ — ЧАРГОВЫ ДЭБЮТАНТ

Рыхтавацца да бліжэйшых матчаў — адборачна да Еўра-2008 з камандай Люксембурга (13 кастрычніка ў Гомелі) і таварыскай сустрэчы з Ізраілем (17 кастрычніка ў Гасцяцкі) — галоўны трэнер нацыянальнай зборнай Беларусі Бернд Штанге вылікаў 21 футбаліста. Сярод гульцоў ёсць навічок — гэта абаронца мінскага «Дынама» Кірыў Паўлючак.
Таксама ў спісе Штанге абаронца расійскай «Носты» Дамітрый Молаша, які прайшоў у футбольцы галоўнай каманды Беларусі адзін тайм. У складзе зборнай аспуніваюць галіпер Уладзімір Гаеў, абаронца Ян Ціграў і нападчыны Геннадзь Блізюк, якія былі задзейнічаны ў вераснёўскіх матчах, затое быў запрошаны варатар Юрый Жаўноў.

НА АБОЧЫНЕ СТАЯЛІ «БМВ»...

Наш чалавек ехаў па аўтамагістралі Брэст—Мінск і пад Баранавічамі ўбачыў «БМВ» з румынскімі нумарамі. Машына стала з паднятым капотам на абочыне. Невядомы ўзмахнуў рукою папрасіў спыніцца, і наш чалавек гэта зрабіў.
Румын паскардзіўся, што ў яго скончыўся бензін, але пачуўшы, што наш ездзіць на дызэлі, асабіла не засмуціўся, а працягнуў паказаць наконт грошай. Маўляў, у кішэнні толькі румынскія ліры ды яшчэ залатыя пірсэнка, які ён прададу бы па самай нізкай цане.

Наш чалавек паглядзеў на масіны пірсэнка-п'ячатуку, патрымаў яе ў руках, адзначыў, што ён ужо крыху пацёрты, а значыць сапраўдны, бо ношаны, і заліпаў румыны 65 долараў. Праз некалькі кіламетраў мужчына ўбачыў яшчэ адну аўтамашыну з паднятым капотам, але на другім баку аўтамагістралі. Такі ж «БМВ» з румынскімі нумарамі стаў на абочыне і пры ім галасаваў мужык.
Гэты факт устрыжожыў нашага і ён палітэлефанаву знаёмаму. Той выслухаў і сказаў, што таксама куціў у румыну такі ж пірсэнка... За справу ўзялася міліцыя, і ў грамадзян з румынскімі пашпартамі канфіскавалі цэлую тору (685 штук) фальшывых пірсэнкаў. Махінатары з Румыніі быццам бы ехалі ў Маскву, але па дарозе вырашылі збыць «залаты тавар» і нашым людзям. А яны аказаліся пільнымі... выпадкова.

ТРАКТАР СУТЫКНУЎСЯ З ЛАКАМАТЫВАМ

Трагічнае здарэнне днём адбылося на чыгуначным пераездзе паблізу вёскі Сухічкі Клецкага раёна.
Паводле даных адрэда інфармацыі і грамадскіх сувязяў УУС Мінлабвыканкама, тут каля дзвюх гадзін дня 43-гадовае трактарыст сельгасвытворчага калерпарты на трактары «МТЗ-82» не выканаў патрабаванне дарожнага знака «Рух без прыпынку забаронены» і выехаў на пераезд. Як вынік, трактар сутыкнуўся з лакаматывам з платформай і маніпулятарам для касбы травы. Жонка кіроўцы, якая знаходзілася ў кабіне трактара, загінула, а сам трактарыст шпіталізаваны ў рэанімацыю.

НАЙГОРШАЕ З ПАКАРАННЯў БОСКІХ

Баранавіцкі аператыўнік адчулі шок, калі нарэшце трапілі ў кватэру «звычайны» пенсіянер...
73-гадовы чалавек пражываў разам з жонкай у двухкамаватнай кватэры. Праўда, ён стаў на ўліку ў адпаведнай медустанове па прычыне спіхчанага захворвання. І пра яго здароўе найбольш клапацілася жонка. Але апошнім часам гаспадыня кватэры знікла з поля зроку суседзяў. Мужчына гаварыў, што жонка хварэе, прыкваняная да ложка. У хату ён нікога не пускаў. Такое становішча зацягнулася на гады. Участковы інспектар усё ж вырашыў правярць падарожную кватэру, але аднаму гэта зрабіць не ўдалося. Завіталі да дзедзі цэлай апэратыўнай групы разам з супрацоўнікамі МНС... І ўбачылі труп гаспадыні кватэры, які муміфікаваўся. Спецыялісты ўстанавілі, што жанчына памерла каля двух гадоў таму. А цэла папросту высахла. Увесь час муж памерла атрымліваў за яе пенсію.

ЗА БРАКАНЬСТВА ДВАДЗЕЦА АДКАЗВАЦЬ

Работнікі Любанскай мйжрайінспекцыі аховы жывёльнага і расліннага свету паблізу ААТ «Рыбакамбінат «Любань» затрымалі легкавы аўтамабіль, у якім знаходзіліся двое жыхароў Случка, а таксама чатыры мяхі з рыбай з сажалка і гумавая лодка.
Лодка канфіскавана, рыба агульняй вагой каля 150 кілаграмаў здарэна на склад рыбакамбіната. На месца выклікалася следча-апэратыўная група Любанскага РАУС.

Table with exchange rates for various currencies and prices for agricultural products.

Table with exchange rates for various currencies and prices for agricultural products.

Table with exchange rates for various currencies and prices for agricultural products.

МЕСТНОЕ САМОУПРАВЛЕНИЕ

ГАЗЕТА ДЛЯ ВЫБАРШЧЫКАЎ
І ДЭПУТАТАЎ
МЯСЦОВЫХ САВЕТАЎ

3 кастрычніка
2007 г.
№ 38 (92)

КРЫНІЦЫ ЁСЦЬ. ЦІ ВЫРАСТУЦЬ БЮДЖЭТЫ?

Абмеркаванне пытанняў, якія ўзнікаюць у старшыні сельскіх і пасялковых Саветаў дэпутатаў падчас рэалізацыі палажэнняў Указа № 21, быў прысвечаны чарговым міжраённым семінарам-вучобам, які прайшлі днём на базе Глушанскага пасялка (Бабруйскага раёна). У ім, акрамя гаспадароў, узлілі ўдзел прадстаўнікі заканадаўчай улады пярвічнага ўзроўню з Глушанскага і Асіповіцкага раёнаў. Сярод тэм, якім старшыні надалі найбольшую ўвагу, было пытанне фарміравання бюджэту сельскіх і пасялковых выканкамаў, асабліва на практыцы новых крыніц яго папаўнення.

Пасля прыняцця Указа № 21 грошай у бюджэтах пярвічнага ўзроўню не пабыла, адзначыла намеснік начальніка фінансавага аддзела Бабруйскага райвыканкама Ганна Піскун. Калі да выхаду азначанага дакумента бюджэт кожнага сельскага выканкама кожны раён фарміраваў па сваёй метадыцы, з улікам асаблівасцей тэрыторыі, то цяпер Указ паставіў усіх у роўныя ўмовы.

У Бабруйскім раёне падаходны падатак з фізических асобаў яшчэ да падпісання Указа залічваўся адразу ў раённы бюджэт. Гэта звязана з тым, што асноўныя плацельшчыкамі падаходнага падатку тут з'яўляюцца мясцовыя сельгаспрадпрыемствы і арганізацыі, якія ў большасці сваёй атрымліваюць заробак у апошні працоўны дзень месяца і толькі тады робяць адлічэнні ў бюджэт па падаходным падатку. Акрамя таго, банкі не нясуць адказнасці за правільнасць і пайнату пералічэння сум па падаходным падатку.

— Восем чаму наш раён адшоў ад метадыкі адлічэння падаходнага падатку па нарматывах у бюджэты сельскіх Саветаў, — адзначыла Ганна Піскун. — А недахоп сродкаў кампенсуецца за кошт датацый.

Сярод крыніц папаўнення «кашалю» сельвыканкамаў Бабруйскага раёна — збор з нарыхтоўчыкаў і збор за аказанне паслуг у сферы агракультуры. Так, за 8 месяцаў гэтага года ў бюджэты сямі сельска-

вых Саветаў толькі ад нарыхтоўчыкаў дзікіх раслін, грыбоў і ягад паступіла 3,5 млн рублёў.

Указ Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 2 чэрвеня 2006 года № 372 «Аб мерах па развіцці агракультуры Рэспублікі Беларусь» стварыў спрыяльныя ўмовы для развіцця гэтага накірунку турызму, для паліпавышчэння ўмоў жыцця мясцовых жыхароў і ўдасканалення сельскай інфраструктуры. Зараз у Бабруйскім раёне вырашаецца пытанне аб ілготным Kredyтаванні першаагараваў аб'ектаў агракультуры. Гэта дапаможа прыцягнуць дадатковыя сродкі ў бюджэты сельвыканкамаў, пераканана Ганна Платонаўна. Сёння ў раёне маецца тры суб'екты агракультуры: «У Фёдара» (Хімаўскі сельсавет), «Ізабэла» і «Кайказ» (Сычэўскі сельсавет).

Пасля выхаду Указа ў сторацэнтным аб'ёме ў бюджэты сельвыканкамаў пачалі залічвацца даходы ад здачы ў арэнду нерухомых маёмасці (раней 50 працэнтаў паступала ў раён і толькі палова заставалася сельвыканкамам). Плошча будынкаў, якія месцяцца на тэрыторыі сельсаветаў і знаходзяцца ў камунальнай уласнасці, складае больш як 3744 квадратных метры. З іх, паводле інфармацыі на 1 верасня, 288 «кварталаў» ужо арандаваны, што дазваляе сельвыканкамам папоўніць свае бюджэты амаль на 790 тыс. рублёў.

— З прыняццем Указа ў нашым раёне ўзнікла праблема па залічэнню падатка на зямлю і падатка на нерухомасць, які плаціцца членамі садаводных таварыстваў у бюджэты сельскіх і пасялковых Саветаў, — працягвае Ганна Платонаўна. — Зараз у кожным сельвыканкаме неабходна стварыць спісы платы азначаных плацельшчыкаў на кожным члене садаводчага таварыства, складаць і падаваць рэестры платы імі падатку на нерухомасць і падатку на зямлю ў падатковую інспекцыю.

(Заканчэнне на 2-й стар. «МС».)

СПАДЗЯЁМСЯ НА АДЗІНЫ ПАДЫХОД

Аркадзь КАРПУЦЬ, старшыня Гродзенскага абласнога Савета дэпутатаў

— Указам № 21 першыю вызначаны парадок фарміравання бюджэту Саветаў пярвічнага тэрытарыяльнага ўзроўню. Ёсць шэраг крыніц, якія сапраўды, калі разумна падыходзіць да іх выкарыстання, могуць папоўніць гэты бюджэт. Таму на Гродзенчынне ўсе Саветы пярвічнага звяна зрабілі разлікі сваёй патрэбнасці сродкаў на чарговы фінансавы год. У прыватнасці, прадугоджана, колькі будуць каштаваць асвятленне, рамонт і добраўпарадкаванне тых ці іншых населеных пунктаў. Гэтыя разлікі перададзены ў раённыя Саветы дэпутатаў, якія цяпер сумесна з фінансавымі службамі райвыканкамаў працуюць над фарміраваннем праекта бюджэту наступнага года з улікам фінансавання расходаў Саветаў пярвічнага ўзроўню.

Пакуль мы яшчэ не ведаем, якія крыніцы будуць дадаткова выдзелены для ўмацавання іх фінансавай базы, паколькі пералік мясцовых падаткаў і збораў уводзіцца, у адпаведнасці з законам Рэспублікі Беларусь аб бюджэце, на чарговы фінансавы год. Спадзяёмся, што такое права, які і прадугоджана ўказам № 21, Саветам пярвічнага звяна будзе дадзена.

Што датычыцца іншых пазіцый... У вобласці праведзена інвентарызацыя ўсіх дарог і вуліц населеных пунктаў. На 1 ліпеня гэтага года іх сумарная працягласць у сельскіх населеных пунктах складае 8111 кіламетраў, прычым пераважная частка (5162 кіламетры) знаходзіцца на сёння, так бы мовіць, у падвешаным стане. Яны пакуль не могуць быць прыняты на баланс дарожнымі арганізацыямі, паколькі пад гэты ў іх не маецца фінансавых сродкаў.

Разлічваем, што да канца года на рэспубліканскім узроўні будзе вырашаны адзіны падыход да вырашэння задачы аб фінансаванні затрат на рамонт і ўтрыманне дарог і вуліц сельскіх населеных пунктаў. Пакуль жа абласны выканаўчы камітэт даручыў райвыканкамам замацаваць гэтыя дарогі і вуліцы за арганізацыямі і суб'ектамі гаспадарання камунальнай формы ўласнасці, забяспечышы

СПАДЗЯЁМСЯ НА АДЗІНЫ ПАДЫХОД

Аркадзь КАРПУЦЬ, старшыня Гродзенскага абласнога Савета дэпутатаў

іх належнае ўтрыманне і своечасовы рамонт.

Другое важнейшае пытанне — перадача спецыялізаваным арганізацыям сістэм водазабеспячэння і водаадводу ў сельскіх населеных пунктах. У вобласці спецыяльнымі камісіямі праведзена іх інвентарызацыя, матэрыялы разгледжаны на пасяджэннях райвыканкамаў. На баланс арганізацый жыллёва-камунальнай гаспадаркі неабходна перадаць 219 кіламетраў водаправодных сетак, 166 артызанскіх свідравін, 31 воданепарную вежу, 130 кіламетраў каналізацыйных сетак, 21 ачышчальнае збудаванне каналізацыйных помпавых станцый.

Працэс перадачы аб'ектаў толькі пачынаецца. Сітуацыя ўскладняецца дрэнным тэхнічным станам большасці аб'ектаў: артызанскія свідравіны патрабуюць капітальнага рамонтнага адсутнічае агароджа зон санітарнай аховы, высокі знос сетак, не працуе большасць каналізацыйных помпавых станцый, трэба адрамантаваць ачышчальныя збудаванні. Згодна з папярэднімі разлікамі прывядзенне аб'ектаў у здавальняючы стан будзе каштаваць 8 млрд рублёў. Неабходны распрацоўка праектна-каштарнага дакумента і новае будаўніцтва. Тэхнічная дакументацыя па перадаваемых аб'ектах адсутнічае. Акрамя таго, для далейшай эксплуатацыі сетак і збудаванняў дадаткова патрабуецца набыццё спецыяльнай тэхнікі (экскаватары, пад'ёмныя краны і іншыя машыны) на суму 5 млрд рублёў. Дадатковыя эксплуатацыйныя расходы жыллёва-камунальных арганізацый складуць 3,5 млрд рублёў у год.

Пры фарміраванні бюджэту на наступны год мы будзем разглядаць, якія магчымасці ёсць у вобласці для вырашэння гэтых праблем. Разлічваем таксама, што і Мінжылкамунгас выдзеліць сродкі сваім падведкам арганізацыям на гэтыя мэты.

...ЦЯПЕР ВУЧУ ДАРОСЛЫХ

Віктар Бандарчук, старшыня Ямніцкага сельскага Савета Быхаўскага раёна, што на Магілёўшчыне (на здымку), займае сваю пасадку з 1990 года. Дагэтуль быў дырэктарам мясцовай школы.

— Вучыць малых, цяпер вучу дарослых, — усміхаецца Віктар Міхайлавіч.

асабліва ўвага.

— Добра, што ёсць цяпер цэнтры сацыяльнай дапамогі, — гаворыць старшыня. — Разумныя людзі прадумалі іх і ўсабілі ідэю ў жыццё.

Чатыры сацыяльныя работнікі працуюць на тэрыторыі Ямніцкага сельсавета. 8—10 адзіночкі бабур і дзядуляў аякае кожны сацыяльны супрацоўнік. Праца гэта не зусім простая, калі мець на ўвазе, што прадукты, напрыклад, даводзіцца купляць іншы раз у суседняй вёсцы, кіламетры за 4—5.

Так робяць агульную справу на карысць людзей старшыня Савета і яго дробныя памочнікі — сацыяльныя работнікі.

Марыя ЖЫЛІНСКАЯ, фота аўтара.

ГЛЫБІНКА

ЯБЛЫНЕВЫ РАЙ... НА ТРЫ ДВАРЫ

Няма знаку, не разбярэш, дзе знаходзіся Ёсць толькі старая жылля на прыпынку, дзе хто ж яе ўбачыць! Ды і напісана на ёй «Жамоішчыкі!» — скардзіўся нам мужчына, да якога мы заехалі ў двор падчас падрыхтоўкі чарговага матэрыялу. Я чамусьці была ўпэўнена, што знаходжуся менавіта ў Жамоішчах. На самай справе апынулася ў Абалішках. Праўда, зусім нядаўна знак «Абалішкі» ўсё ж паставілі, але аднаму з жыхароў дзеля гэтага давялося не адзін раз звартацца ў ДРБУ-120. Да таго ж, і знак прыйшоўшы пераносіць самому — паставілі не там, дзе трэба.

Наўрад ці каму вядома гэта назва — Абалішкі. Вёска знаходзіцца побач з Жамоішчамі, м. што на Воранаўшчыне. У саракавыя гады мінулага стагоддзя там жыло 54 чалавекі, але і тады Абалішкі лічыліся хутарам.

Як тая мясцовасць атрымала менавіта такую назву, пэўна, не здолее адказаць нават прафесіянал. Але ў Тадэвуша Іванавіча Галаўні, аднаго з нешматлікіх жыхароў хутара, ёсць на гэты конт сваё тэорыя, і, трэба заўважыць, абгрунтаваная. Ён сцвярджае, што назва вёскі пайшла ад літоўскага слова «обалю», што ў перакладзе значыць ялык. Тадэвуш Галаўні расказвае, што ў даўнейшыя часы Абалішкі называлі яблынным краем. І не дзіўна, бо нават цяпер, калі ў гэтых мясцінах амаль не засталася жылля, у вясеннюю пару ўсё наваколле вясенца ад журавата-белай квецённы яблынь. Чароўны пах, свежэе паветра, яркае сонейка і... забітыя вокны, недагледжаныя прызыбы, разбураныя часам пуні, вазоні, павеці. Няма гаспадароў на зямлі. Няма каму абрэзаць сухія галіны дрэў, падграбці мінулагаднёвыя лісце, абкасіць высокую траву ў садзе, знішчыць крапіўныя зараснікі. Некаторыя хаціны і ўвогуле разабраны на дрывы прадбачлівымі суседзямі, а то і горш — незнаёмымі людзьмі, што з дарогі заўважалі пакінуты хутар...

Цяпер на хутары ў 3 дварах жыве 6 чалавек, прычым двое з іх знаходзяцца тут часова. Усе яны — пенсіянеры. Гэта семі Вількель, Міцкевіч і Галаўні. Некалі разам на тыдзень у Жамоішкі прыязджае аўталаўка. І жыхары няспешна ідуць туды купляць нятрывалыя тавары, што прапаваюць заезджыя гандляры. Праўда, далёка не ўсё, што патрэбна, тут бывае, але ж можна папрасіць, каб прывезлі.

(Заканчэнне на 2-й стар. «МС».)

САВЕТЫ ПАЧАЛІ ЭКАНОМІЦЬ І ПАДЛІЧВАЦЬ

Святлана ГЕРАСИМОВІЧ, старшыня Мінскага абласнога Савета дэпутатаў

— Адзначу, што вырашэнне пытанняў жыццязабеспячэння вясковага насельніцтва — для нас справа не новая. Мы дастаткова папрацавалі над укараненнем дзяржаўных сацыяльных стандартаў, якія сёння падтрымліваюцца, — кантроль за іх здзяйсненнем вядуць сельскія і пасялковыя Саветы дэпутатаў. Ужо не першы год дзейнічаюць прадпрыемствы па аказанню паслуг жыхарам сельсаветаў. Сёння ў вобласці створаны і працуюць 32 камунальна-бытавыя структуры, якія аказваюць паслугі насельніцтву ў апрацоўцы прысядзібных участкаў, добраўпарадкаванні населеных пунктаў і г.д. Скажам, у Мінскім раёне ка-

аграфічных пасялковыя спраўляюцца ў Капыльскім, Слуцкім, Любанскім, Мядзельскім, Нясвіжскім і іншых раёнах вобласці.

Цяпер, калі ідзе фарміраванне бюджэту на 2008 год, мы скурупелізна ўлічваем усе моманты, глядзім, дзе давядзецца патраціць больш грошай, а дзе, магчыма, і менш. Калі, напрыклад, сістэмы водазабеспячэння і водаадводу будзе перададзены на баланс жыллёва-камунальнай гаспадаркі, то, адпаведна, расходы сельсаветаў на гэту патрэбу зменшацца. Восем яшчэ адна магчымасць эканоміі.

Безумоўна, гаварыць аб тым, што на сельсаветы абырнецца грошавыя патак, сёння не выпадае. Наадварот, дзяржаўныя датацыі будуць змяншацца. Таму пярвічнам зьяву ўлады неабходна паплакацца аб тым, каб павялічыць даходную частку свайго бюджэту.

Шляхі тут могуць быць самыя розныя. Там, дзе неабходна зрабіць нейкі крок па добраўпарадкаванні, можна правесці сход грамадзян і вырашыць пытанне аб добраахвотных узносах. Калі вясковым жыхарам правільна патлумачыць, для чаго неабходны грошы, яны ўсё зразумюць. А рашэнне аб тым, колькі здаваць і на якія мэты, людзі павінны прымаць самі.

Я лічу, што ў цэлым пазітыўныя зрухі ў рэалізацыі Указа № 21 у вобласці ёсць, яны бачныя. Галоўнае, сельскія і пасялковыя Саветы адчулі заўважную падтрымку і зацікаўленасць іх праблемамі ўсіх вышэйшых чыноў дзяржаўных органаў кіравання і абслуговых арганізацый. (Толькі ў жніўні Мінскі аблвыканкам выдзеліў Саветам 33 аўтамабілі.) Кіраўнікі пярвічнага звяна ўлады, добра ведаючы праблемы сваіх населеных пунктаў, могуць сфармуляваць і канкрэтныя задачы, да вырашэння якіх будуць падключаны і арганізацыі ЖКХ, і дарожнікі, і энергетыкі, і нават прадстаўнікі органаў унутраных спраў. Няжаўна яшчэ не ўсе старшыні сельскіх Саветаў змаглі падлічыць свой бюджэт, але ў іх няма пасіўнасці і абыякавасці, а ёсць зацікаўленасць новымі магчымасцямі.

ЕСТЬ МНЕНИЕ ВЛАСТЬ — НЕ ПРИВИЛЕГИЯ «УЗКОГО КРУГА»

В современном обществе управление не может быть привилегией узкого круга профессионалов. Не только из теории, но из многолетней практики мы знаем, что демократия успешно развивается тогда, когда сам народ реально управляет своими делами. Вовлечение все большего числа людей в управление общественными делами через органы территориального общественного самоуправления — одно из основных условий успешной работы каждого местного Совета депутатов.

К примеру, жители деревни Свеча Головичского сельсовета нашего района сами проявили инициативу по ограждению кладбища. Живут в деревне 42 человека, из них половина — пенсионеры, причем женщины. Но несмотря на это сельское кладбище было огорожено и благоустроено благодаря самим жителям, старосте населенного пункта Наталье Владимировне Цалко. Сельский Совет помог людям в приобретении жердей, штакета, коммунальное сельскохозяйственное унитарное предприятие «Братство» — в подвозе строительных материалов.

«Общественную власть» в Наровлянском районе пред-ставляют 29 старост сельских населенных пунктов, 30 уличных комитетов, 56 домовых комитетов. Все они избраны сельжанами на сходах граждан согласно статье 28 Закона Республики Беларусь «О местном управлении и самоуправлении в Республике Беларусь». На общем собрании председателей уличных, домовых комитетов и старост населенных пунктов района был создан Совет территориального общественного самоуправления, в состав которого входит 15 человек. Разработано и утверждено Положение «О Совете общественного территориального самоуправления», основная функция которого — координация деятельности общественных организаций и формирований жителей. Совет возглавляет председатель районного Совета депутатов, в его состав также входят один из заместителей председателя райисполкома, председатель сельского Совета депутатов, председатели уличных и домовых комитетов, старосты населенных пунктов, депутаты районного Совета депутатов.

Уже можно назвать старост, успешно совмещающих свою основную деятельность с общественной, оказывающих заметную помощь сельсопкокам. Один раз в год они отчитываются о своей деятельности на сходах граждан. Ежеквартально старосты поощряются денежными премиями. Кроме этого, согласно решению сессий сельских Советов депутатов, старосты имеют определенные льготы. (Выделение бесплатно сельхозтехники для посева и уборки зерновых — 0,30 га; посева и уборки картофеля — 0,30 га; одной тонны сена).

Сегодня можно уже сделать вывод о том, что в городе и на селе сделано и делается многое по озеленению, архитектурно-художественному оформлению, наведению должного санитарного порядка.

Мне кажется, нам удалось добиться главного — преодолеть иждивенческое настроение многих жителей. Особенно это заметно в городе. Люди уходят от самоограниченности и стремятся к тому, чтобы навести порядок не только в своей квартире, но и в подъезде, на улице, в городе. И результат не заставил себя ждать. По итогам республиканского смотря-конкурса санитарного состояния и благоустройства населенных пунктов за 2006 год. Наровля стал победителем среди городов своей категории. Наровля — первый в республике город, который награжден переходящим вымпелом за победу в республиканском смотре санитарного состояния и благоустройства трижды.

Однако не стоит забывать о том, что наш район — «чернобыльский», поэтому одной из важнейших задач власти является решение проблем этой направленности. В соответствии с инструкцией по организации работы учреждений, осуществляющих государственный санитарный надзор, по минимизации последствий аварии на Чернобыльской АЭС, программой радиационного контроля продукции личных подсобных хозяйств Наровлянским районным Центром гигиены и эпидемиологии проводится работа по исследованию проб продуктов из личных подсобных хозяйств на содержание радиоцезия. Выполнение планов-графиков отбора, доставки проб и проведения исследований находится на постоянном контроле у местной власти. Информация по результатам проведенных исследований регулярно, раз в месяц, направляется председателем сельских Советов депутатов, отделу ЖКХ, управлению сельского хозяйства и продовольствия райисполкома, заместителю председателя райисполкома, курирующему вопросы чернобыльской катастрофы, в лечебные учреждения, средства массовой информации, а также письменно доводится до сведения населения. Если выявляются превышения, председателям сельских Советов депутатов направляются предписания с предложением обеспечить проведение эффективных защитных мероприятий: например, провести внеочередное обследование жителей населенных пунктов на аппарате СИЧ, организовать замену сена и др.

Как известно, весомым фактором в дозообразовании для сельского жителя является поступление радионуклидов с продуктами питания. Основная доля поступления радиоцезия и радиостронция обусловлена потреблением молока и мяса, полученного в результате использования загрязненных сенокосов и пастбищ. В рамках программы выделяются финансовые средства на создание улучшенных кормовых угодий для скота частного сектора. Комиссионно выбирается участок для создания сенокосов и пастбищ. На сходах граждан председатели сельских Советов разъясняют, где будет производиться выпас скота в текущем году.

Ежегодно на сессиях районного, сельских Советов депутатов, на заседаниях районного, сельских исполнительных комитетов принимаются соответствующие решения по вопросам, связанным с преодолением последствий катастрофы на Чернобыльской АЭС. Кроме этого, ежемесячно в ходе выезда информационно-пропагандистских групп, которые возглавляют председатели районного Совета депутатов, исполнительного комитета, его заместители и в состав которых входят начальники отделов райисполкома и районных служб, проводится информационная работа с гражданами, в том числе и по вопросам защиты населения от последствий катастрофы на Чернобыльской АЭС.

В соответствии с постановлением Совета Министров от 23.12.2004 г. населенные пункты нашего района распределены по зонам следующим образом: восемь населенных пунктов относятся к зоне последующего отселения, два населенных пункта расположены в зоне с периодическим радиационным контролем, остальные населенные пункты, в том числе и г. Наровля, расположены в зоне с правом на отселение.

В настоящий период радиационная обстановка на территории района практически стабилизировалась. Однако для того чтобы произошло полное восстановление как нашего, так и других пострадавших районов, требуется время. Надо приложить максимум усилий в условиях радиоактивного загрязнения местности, постараться сделать условия проживания на этой территории максимально безопасными для здоровья.

В ходе реализации Указа № 21 практические решен вопрос передачи улиц и дорог сельских населенных пунктов по ведомственной принадлежности предприятия «Гомельоблдорстрой» и управлению жилищно-коммунального хозяйства (Гомельским областным исполнительным комитетом установлен срок исполнения до 1 января 2008 года). Но мы считаем, что вопросы содержания улиц и дорог можно будет решать на более качественном уровне, если в агрогородках будут созданы свои цеха ЖКХ по обслуживанию сельских населенных пунктов. И это нужно делать как можно быстрее.

Что касается уличного освещения, то на данном этапе этот вопрос требует доработки в плане финансирования. Для выполнения социального стандарта по уличному освещению, кроме оплаты за электроэнергию, необходимо предусмотреть и затраты, необходимые для технического обслуживания уличного освещения. Хотелось бы, чтобы в связи с этим в бюджете появилась отдельная статья расходов. Ведь средства на обслуживание уличного освещения различны для каждого Совета, а стоимость выезда для выполнения заявок рассчитывается в зависимости от удаленности населенного пункта от районного центра.

Указом предусмотрено, что Советы должны приложить максимум усилий для пополнения своих бюджетов. Однако Наровлянским район является наиболее пострадавшим от аварии на Чернобыльской АЭС. Следовательно, имеется множество льгот по налогам. В результате способы пополнения бюджетов становятся мизерными.

Поэтому мы максимально должны поработать с населением в плане добровольных взносов. Тем более такая практика в нашем районе имеется. Ведь взносы граждан — это один из источников пополнения бюджета сельсовета, который позволяет решать многие повседневные проблемы уже сегодня.

Алла НАУМЕНКО, председатель Наровлянского районного Совета депутатов.

АДКРЫТЫ ФОРУМ

«А ЯК МАЕШ ГРОШЫ, ДЫК І САМ ХАРОШЫ...»

Сваімі праблемамі і здабыткамі дзяляцца з чытачамі «Местнога самоуправлення» прадстаўнікі пярвічнага звяна Улады — старшыні сельскіх Саветаў дэпутатаў.

Самая набліжаная да людзей уладная структура сёння спрабуе жыць у новых умовах, абзначаных дакументам, які мае непасрэднае дачыненне да дзейнасці Саветаў — Указам Прэзідэнта № 21 ад 12 студзеня гэтага года. На месцах вучацца лічыць бюджэт, эканоміць грошы, шукаюць новыя крыніцы фінансавых паступленняў. Штосціць ўдаецца, штосціць — не вельмі: далёка не ўсё, як паказвае практыка, залежыць ад старшын Савета. Галоўнае ў такой сітуацыі — не пуспаць рукі, а шукаць выйсце, ступацца ў любыя дзверы, спрабаваць усе магчымыя варыянты вырашэння праблемы.

Васіль ЧыЧКО, старшыня Сейлавіцкага сельскага Савета дэпутатаў Нясвіжскага раёна:

— У Савет я прыйшоў у 2004 годзе, і адразу ўзнікла пытанне: чаму не выконваецца адзін з наказаў выбарчыкаў, звязаны з арганізацыяй цэнтралізаванага збору смецця, бытавых адходаў? Раней гэта задача была ўскладзена на СВК, але ж вы ведаеце, як загрузаны гаспадаркі ў разгар палявых работ, падчас уборачнай. Выдзеліць тэхніку і рабочую сілу ў гэты перыяд для іх вельмі праблематычна, і таму забіраць смецце часта проста няма каму... Таму на сесіі мы вырашылі — і СВК пайшоў нам насустрач — стварыць сваё камунальнае звяно (менавіта звяно, а не прадпрыемства), што і зрабілі ў 2005 годзе. Калгас выдзеліў нам старэйнік трактар, дапамог яго аднавіць... і работа пайшла. Выезды рабілі па графіку — па суботах трактар абыходзіў вёскі і адвозіў смецце на палігон. Але ж на адным смецці не заробіш — траба было развівацца, іншыя паслугі аказваць. Уззяў і СВК «бэзшнуно» ратарную касілку, аднавілі яе, гаспадарка таксама аддала нам плуг і збожжаўборачны камбайн СК-5 «Ніва». (Запчасткі да яго я шукаў на звалках, сярод металалому. Цяпер звалкі прыбралі, і дэталі для замены атрымліваецца, браць няма адкуль.) Пачалі дапамагаць людзям у апрацоўцы прысядзібных участкаў, бо ў калгасе засталася на сёння толькі 5 камбайнаў — яны вялікія, на двор да чабалева такія махіны не запустыць. А наш СК-5 — машына кампактная, зручная. Але дажывае свой век, ад сілы год яму застаўся (а праслужыў больш за дваццаць).

Дзе браць новую тэхніку такім структурам, як наша — менавіта камунальным звёнам, якія аказваюць дапамогу людзям у выкананні сельскагаспадарчых работ? Усе прэфэрэнцыі сёння — на баку камунальных унітарных прадпрыемстваў (КУПаў), зарэгістраваных як юрыдычная асоба пры сельвыканкаме. Але ж нам, які ў любым невылікам сельсавету, ствараць такое прадпрыемства нывагадна! Нашы патрэбы поўнасцю задавальняюцца звяном, якое і збожжавы ўбірае, і бульбяныя палелкі можа ўзараць, і дровы нархтоўвае (ёсць свая бензапіла), і транспартныя паслугі аказвае. Акрамя таго, дапамагае па добраўпарадкаванні — абкошвае тэрыторыю сельсавета і могілкі. Штат звяна зусім не вялікі — бухгалтар на палову стаўкі, механізатар і рабочы на дагаворы... Але ніякай дапамогі ад дзяржавы, у адрозненне ад КУПаў, каму-

нальныя звёны не атрымліваюць. І тэхніку ім не выдзяляюць. Я звяртаўся ў абласное ўпраўленне сельскай гаспадаркі: кажучы, створыце прадпрыемства, будзе вам і тэхніка.

У нас у раёне ўжо ёсць адно камунальнае унітарнае прадпрыемства ў вёсцы Ліпа. У яго штат уваходзіць дырэктар, бухгалтар, два трактарысты і рабочы. Паспрабуюць зарабіць гэтым людзям на зарплату, плюс падаткі... Трэба круціцца, шукаць захавацца за межамі сельсавета, пашыраць віды паслуг... Усё гэта, паўтаруся, рэальна ў вялікім сельсавеце, а для маленькага не падыходзіць. Для нашых аб'ёмаў і маштабаў самая рэальная структура — звяно. А яны — як «незаконнанароджанае дзіцё», ні з якога боку не падтрымліваецца. Тое ж самае паліва мне даводзіцца купляць па камерцыйных цэнах. Ніякіх датацый. Ніякіх прыферэнцый. Чаму так?..

Галіна ДЗЕНСЕВІЧ, старшыня Зарудаўскага сельскага Савета дэпутатаў Мастоўскага раёна:

— Хачу падзяліцца сваім вопытам добраўпарадкавання могілак. Грошай на гэта ў нас не было ўвогуле. Пачалі з таго, што сабраліся я, кіраўнік гаспадаркі і бацюшка мясцовай царквы і сшыліся на думцы, што адкладваць добраўпарадкаванне могілак больш бязглузда. Вырашылі паставіць там жалезабетонную агароджу, выкарчаваць старыя дрэвы, кусцоўе... Словам, работы было непацаты край... Царкоўнікі савет і дзёндзе старасты пачалі збор грошай з насельніцтва. Адрознілі на 10 тысяч з кожнага двара і паралельна вялі работу на могілках... Калі людзям спадабаліся першыя вынікі, яны пагадзіліся на дадатковы ўзнос. Практычна ніхто не адмовіўся ўнесці свой уклад у адраджэнне могілак... Зборам грошай поўнасцю займаўся бацюшка, я ніякага дачынення да гэтага не мела. Айцец Васіль вёў і ўсе неабходныя разлікі. Мая работа заключалася толькі ў тым, каб з некім дамовацца, нешта прывезці, арганізаваць. Сельвыканкам наймаў людзей, а бацюшка з імі разлічваўся... Многія мае калегі скардзіцца, што цяжка ўтаварыць людзей здаць грошы. Магчыма, поспех у справе залежыць ад таго, хто робіць людзям прапанову. У нас пра гэта паведаміў айцец Васіль у царкве падчас богааслушання...

Словам, гэта пытанне на сёння поўнасцю закрыта. А што «адкрытае»? Хацелася б зрабіць рамонт вуліц, асабліва ў вёсцы Кульшычы — цэнтры гаспадаркі. Безумоўна, мы ўжо правалі інвентарызацыю вуліц і дарог, рытуемся перадаваць іх на баланс спе-

цыялізаваных арганізацый. Але калі тое яшчэ будзе? Душа ж за стан дарог усё роўна баліць: думаеш, хоць бы які амячны рамонт зрабіць у тых жа Кульшычах, выбоіны «залатаць»...

А яшчэ я заўсёды выступала супраць «уніфікаванай» агароджы. Кожны гаспадар павінен сам ствараць свой свет — гэты ж таксама творчасць. Нас, сельскія Саветы, прымушаюць ставіць у населеных пунктах агароджу аднаго ўзору, але ў мяне такога практычна няма. Людзі мяняюць агароджы самі, за свой кошт і ў адпаведнасці са сваім густам. Нічога дрэннага ў гэтым я не бачу.

Васіль КАРАЛЬКО, старшыня Карчоваўскага сельскага Савета дэпутатаў Баранавіцкага раёна:

— На 1 снежня ў нас у адпаведнасці з праграмай развіцця і адраджэння вёскі запланавана адрадаградарка Карчова. Калі ён яшчэ толькі планавалася, мелася на ўвазе замена агароджы на цэнтральнай вуліцы вёскі. Але з'явіліся праблемы з фінансаваннем дадзенага віду работ, хоць усе тэрміны былі закладзены ў графік яшчэ пры фарміраванні пашпарта аграгарадка. Грашовая сродкі нечакана ўрэзалі — вось высвятляем, што цяпер рабіць. Якраз днямі прайшла нарада на ўзроўні намесніка старшын райвыканкама, дзе вырашалася гэтая праблема. Часткова грошы быццам бы знойдзены, але да нас яны яшчэ не дайшлі. Між тым, на дварэ — пачатак кастрычніка. Да заканчэння тэрміну будаўніцтва засталася два месяцы. Працягласць цэнтральнай вуліцы — два кіламетры, гэта невялікая аб'ём работ.

Ёсць пытанне і па адміністрацыйнаму будынку сельскага Савета. Узведзены ён быў у 1968—69 гадах, капітальны рамонт з таго часу не праводзіўся ні разу. Усё, як вы разумееце, у працягу ў гэтых — каб давесці будынак да ладу, неабходна каля 40 мільянаў рублёў. Пры магчымасці райвыканкам абяцаў дапамагчы, так што чакаем. Нам не трэба ніякіх часных «наваротаў» — хоць бы самае элементарнае зрабіць. Бо на сёння ў будынку няма водаправода, няма санвула, няма дзе рукі памыць, бегаме да калодзежа. Ацяпленне мясцовае — два галы таму ўсталявалі газавы кацялок. Але з-за адсутнасці водаправода напавуенне вадой таксама адбываецца ўручную.

Астатнія ж пытанні вырашаюцца ў цэлым нармальна. Думаю, калі адрадоўваць сельскагаспадарчыя прадпрыемствы, адладзіцца гаспадарчы механізм, то з'явіцца і грошы. Што мясцовая ўлада без гаспадарчага механізму? Рашэнні, не падмацаваныя матэрыяльнай базай, — толькі рашэнні. А як маеш грошы, дык і сам харошы... Спадзяюся, лепшых часоў мы дачакаемся. Хоць і сёння, дарчыні, райвыканкам з разуменнем ставіцца да ўсіх нашых прапановаў і просьбаў, імкнецца ўнікнуць у нашы праблемы. Так што без падтрымкі мы не застанемся.

Наталля КАРПЕНКА.

КРЫНІЦЫ ЁСЦЬ. ЦІ ВЫРАСТУЦЬ БЮДЖЭТЫ?

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар. «МС».)

На тэрыторыі сельсаветаў разарэгістравана 70 садаводчых таварыстваў. Усё гэта значна павялічвае нагрук на рабату выканкамаў, якія займаюцца зборам плацяжоў. Паводле слоў Ганны Платонаўны, уласныя даходы бюджэтаў пярвічнага ўзроўню ў 2007 годзе складуць 3,6 працэнта ў аб'ёме даходаў бюджэта раёна. Асноўнымі крыніцамі папаўнення мясцовых бюджэтаў з'яўляюцца зямельныя падаткі і падаткі на нерухомасць з фізічных асобаў (92,1 працэнта ад агульнага аб'ёму даходаў).

Безумоўна, грошай многа ніколі не бывае, заявіла Ганна Піскун. З улікам росту цэн на энэргарэсурсы неабходна выкарыстоўваць любыя магчымасці папаўнення даходнай часткі бюджэта.

— У нашым раёне да 2005 года існаваў збор за карыстанне інфраструктурай Бабруйскага раёна (0,5 базавай велічыні з двара), сродкі якога накіроўваліся на добраўпарадкаванне тэрыторыі сельсаветаў. Потым збор быў адменены, але расходы засталіся. Таму на 2007 год для папаўнення даходнай часткі бюджэтаў пярвічнага ўзроўню раёны Савет прыняў рашэнне ў 1,5 раза павялічыць стаўку зямельнага падатку і падатку на нерухомасць з фізічных

асобаў. За 8 месяцаў павелічэнне ставак азначаных падаткаў прынесла сельвыканкамам дадатковыя 74 мільянаў рублёў (гэта трэць ад усіх даходаў сельсаветаў). Атрыманыя грошы застаюцца ў сельвыканкамах і накіроўваюцца на добраўпарадкаванне населеных пунктаў.

Гаворачы пра добраўпарадкаванне тэрыторыі, Ганна Платонаўна заўважыла, што на гэтыя расходы ў бюджэце 13 сельскіх і аднаго пасялкавага Саветаў Бабруйскага раёна на год закладзена 769,3 мільянаў рублёў. Пры гэтым сродкі, прадугледжаныя на бягучы і капітальны рамонт, не «распылююцца» па ўсёй тэрыторыі раёна, а расходуюцца «кропкава».

Падобная практыка прымяняецца ў раёне не адзін год. Напрыклад, сёлета 46,5 працэнта ад усіх сродкаў, прадугледжаных на добраўпарадкаванне раёна (без уліку вуплічнага асветлення), было расходвана на рамонт у аграгарадах Хімы і Леніна. Год таму на добраўпарадкаванне не пасялка Глуша было расходвана 400 мільянаў рублёў бюджэтных грошай. Затое ў гэтым годзе на Глушу выдаткаваны ўсяго 31 мільянаў — выключна на падтрыманне парадку. «Кропкава» размеркаванне сум, прадугледжаных на добраўпарадкаванне, дазволіла аднавіць Курган Славы ў вёсцы Сычкава (на гэта спатрэбілася 600 мільянаў).

Падчас разгляду асобных палажэнняў Указа № 21 Ганна Піскун выказала меркаванне, што некаторыя яго пункты патрабуюць дапрацоўкі. Напрыклад, у падпункце 1.2 пункта 1 вызначана, што фінансаванне часткі затрат па агульных аддзяленнях лясняў, размешчаных на тэрыторыі Саветаў, павіна ачышчаюцца з бюджэтаў пярвічнага ўзроўню.

— У раёне зараз агульнае аддзяленні лясняў прыняты на баланс УКП «Жылкамгас» і кампенсаванне часткі затрат праводзіцца з раённага бюджэта, — падкрэсліла яна. — Таму мы лымчым немагчымым фінансаваннем азначаныя аб'екты з бюджэтаў пярвічнага ўзроўню.

Ганна Піскун падкрэсліла, што ў раёне маюцца крыніцы папаўнення бюджэтаў сельвыканкамаў. Сярод іх: павелічэнне ставак зямельнага падатку і падатку на нерухомасць з фізічных асобаў, даходы ад здачы ў арэнду, развіццё агракультуры, збор з нарыхтоўшчыкаў дзікіх раслін, грыбоў і ягад. Галоўным рэзервам папаўнення бюджэтаў сельвыканкамаў яна вызначыла эфектыўнае выкарыстанне зямельных рэсурсаў: «Горад Бабруйск пашыраецца і мае патрэбу ў дадатковых зямельных участках, таму трэба актывізаваць работу па іх продажы і здачы ў арэнду».

Адначасна апошнім сцвярджаннем не пагадзіцца старшыня Бабруйскага ра-

ённага Савета дэпутатаў Леанід Баркоўскі:

— Асабіста я не думаю, што ад продажы і здачы ў арэнду зямельных участкаў нашы Саветы атрымаюць сур'ёзны прыбытак, — заявіў ён. — Калі дадуць 10—15 таму гараджане «выбівалі» ў нас па 3—5 «сотак», то сёння яны ад іх адмаўляюцца. Нам застаюцца пустуючы ўчасткі. Шукаць новага арандатара даводзіцца самім Саветам.

Калі гаварыць аб працэсе фарміравання даходнай часткі бюджэта ўвогуле, адзначу, што наводззім улікам 16 крыніц, прадугледжаных Указам Савет асабіста не размысцвае. Рэальнымі сёння застаюцца падаткі на зямлю, падаткі на нерухомасць з фізічных асобаў. Аднак нагадаю, што ў вёсцы асноўная маса жыхароў — пенсіянеры, якія не плацяць азначаных падаткі. Развіццё агракультуры — накірунак, прыбытковы ў перспектыве. Пакуль жа наша «Ізабэла» Сычкаўскага сельсавета за мінулы год дала толькі 31 тыс. рублёў прыбытку. Многія сельсаветы як былі на 90—95 працэнтаў датацыйнымі, так імі і засталіся. Сапраўды, пасля выхаду Указа грошай не лабавалася. Аднак у нас з'явілася канкрэтная схема папаўнення бюджэта, акреслены крыніцы. У гэтым накірунку і трэба рухацца.

Інга МІНДАЛЁВА.

Бабруйскі раён.

ЗНЕСІЦЬ ДОМ... НЕ ПОЛЕ ПЕРАЙСЦІ?

— Да першага верасня асвоена 11 мільянаў рублёў, знесена 209 дамоў, — гаворыць старшыня Аршанскага раённага Савета дэпутатаў Станіслаў Кошкін. — Тэмпы, лічу, здавальняючыя. Але можна было б асвоіць усе гэтыя сродкі хутчэй, калі б старшыні сельскіх Саветаў больш актыўна ўзяліся за справу. Скажам, у Высоцкім, Копыскім, Якаўлевіцкім, Вусцянскім, Зубрэвіцкім сельсаветах выдзелены сродкі апэратыўна асвоілі і яшчэ патрабуюць выдзеліць, а ў другіх — тармозяць. І ў першую чаргу таму, што не ўсе старшыні навучыліся актыўна падключаць старэйшых да работ з вяскоўцамі па пытаннях зносу дамоў і добраўпарадкавання прысядзібных тэрыторій.

Станіслаў Дамітравіч расказаў, што зносіць старыя хаты трыма спосабамі. У першым выпадку атрада супрацоўнікаў аддзела па надзвычайных сітуацыях вызджае на месца, каб разабраць дамы і вывесці на паліва драўніну. Фундамент дома тут жа зносіць бульдозэрамі, а будаўнічым смеццем засыпаюць канавы і яміны. У другім выпадку на разборцы дамоў шырока камунальная служба раёна. У трэцім — непасрэдна ў вёсцы сам я бярэ сабе стары дом, каб вырабіць частку бярвення для рамонтна ланкі ці хлява альбы на дрывы.

Старшыня раённага Савета дэпутатаў лінчыць, што тэмпы зносу старых дамоў залежаць ад кемлівасці і імклівасці дзейняў старшын сельскіх Саветаў. Апошнія, са свайго боку, лічыць прычынай прамаруджвання нязгодненасць дзейняў шэрагу службаў, у першую чаргу МНС і жыллёва-камунальнай гаспадаркі. Службы пакуль не ў сілах своечасова вывесці драўніну зразабранага дома на паліва, прыбраць фундамент дома, не

У Аршанскім раёне Віцебшчыны на гэты год запланавана знесіць 363 пустыя старыя хаты ў вёсках. З абласнога бюджэта для гэтага выдзелены сродкі ў суме 25 мільянаў рублёў. Як ідзе асваенне грошай?

заўсёды забяспечваюць сельсаветы штакетам і піламатэрыялам для добраўпарадкавання тэрыторыі, бо не маюць такой колькасці тэхнікі і абсталявання, каб ахапіць сваёй дапамогай усе сельсаветы ў раёне.

Старшыня Межаўскага сельскага Савета Васіль Шакуноў расказаў, што супрацоўнікі аддзела па надзвычайных сітуацыях не аказвалі дапамогу на яго тэрыторыі, хоць сельсавет самы вялікі па колькасці вёсак. Аднак вядна, і дамоў пад знос шмат. Толькі сёлета запланавана знесці 55. Знесіць 14 — сіламі саміх вяскоўцаў. Старшыня сцвярджае, што пастаянна тлумачыць сітуацыю вяскоўцам, патра-

буе, каб зносілі пустыя дамы сваіх родных, калі самі адмаўляюцца наглядаць за іх дваровай тэрыторыяй. За невыкананне патрабаванняў пагражае штрафамі.

Дарчыні, калі вяскоўцы сваімі сіламі зносіць стары дом, то такі спосаб атрымліваецца самым танным. Грашовыя затраты ў такім выпадку неабходны толькі на тое, каб прыбраць фундамент (прыкладна 300 тысяч рублёў), бо ў жыхароў вёскі няма адпаведнай тэхнікі.

За невыкананне патрабаванняў знесці дамы і за адмову добраўпарадкаваць двары ў Межаўскім сельсавеце аштрафавана 9 гаспадароў. Паводле прызначэння старшын Саветаў, штрафы паскараюць працэс зносу дамоў і добраўпарадкавання, але мясцовая ўлада пазбягае штрафавання вяскоўцаў. Па дзёх прычынах. Першае, не выконваюць указання звычайна недзеяздольныя пенсіянеры, у якіх пенсія невялікая, і штраф з

такой сумы — цяжкае пакаранне. А другое, старшын не хочучы выклікаць у часткі насельніцтва агрэсію ў адносінах да ўлады, лічыць, што яна павіна быць гуманнай.

Прычыны прамаруджвання ў асваенні выдзеленых на добраўпарадкаванне сродкаў старшыні сельскіх Саветаў бачаць таксама ў неабходнасці фарміравання значнай колькасці папер і немагчымасці выйсці за поўныя рамкі. Так, каб разабраць дом ці ўстанавіць агароджу ўздоўж вуліцы, старшыні Савета трэба зносіць адпаведных работнікаў, якія абавязкова павінны стаць на ўліку менавіта ў раённым цэнтры занятасці. Адаці старшыня «зайшоў» шацярхы: пяць жанчын і аднаго выпіхова-мужчыну. Усе яны аказаліся непрыдатнымі для работ. Пакуль шукаў прыдатных, спазніўся ў асваенні выдзеленых грошай.

Прыводзіліся і іншыя прыклады цяганні. Напрыклад, каб знесці дом, трэба звярнуцца ў агенцтва па рэгістрацыі нерухомасці, засведчыць знос. Толькі ў гэтым выпадку дом перастае быць будаваць на тым месцы новай. Але за такую даведку трэба плаціць адну базавую велічыню. Грошай жа ў сельвыканкаме няма.

Цяжка даецца прадстаўнікам мясцовай улады і складанне каштарысных папер. Часта ў вобласці бракуюць іх каштарысы, што таксама зацягвае тэрміны выканання работ.

Вядома, старшыня райсавета мае рацыю, патрабуючы ініцыятывы ад кіраўнікоў пярвічнага звяна ўлады. А яны, у сваю чаргу, маюць права патрабаваць, каб тыя ўстановы і прадпрыемствы, што працуюць у адной з імі звязцы па добраўпарадкаванні, белгі наперадзе са сваімі паслугамі.

Вольга ШУТАВА. Фота Анатоля КЛЕШЧУКА.

ЯБЛЫНЕВЫ РАЙ... НА ТРЫ ДВАРЫ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар. «МС».)

Як правіла, людзям ідуць насустрач, і ўжо ў наступны раз атрымліваюць вяскоўцы такія патрэбныя крупы для курчак, мукі для парасціц...

Да Тадэвуша Іванавіча Галаўні мы трапілі выпадкова: здалёк заўважылі вялізныя гадгеджаны сад з акуртанна абрэзанымі яблынямі і грушамі. Вырасшы падзеях. І былі прыемна здзіўлены парадкам на падворку і вакол дома. А зусім побач з дваром мірна корпаліся белыя індэчкі. Тадэвуш Іванавіч сцвярджае, што яны прыносіць больш карысці, чым іх суродзічцы — шэрыя індэчкі. Вырастаюць птушкі большымі, а значыць і больш мяса даюць. Кожная важыць ад 15 да 26 кілаграмаў. Наглядае за гэтым птушыным сямействам... вялізны шэры індэчкі з шыкоўным хвостам. І ёсць гэту дзівя-птушку ніхто не збіраецца. На падворку ён — своеасаблівы элемент докору, свайго роду экалогія.

У свой час Тадэвуш Іванавіч 17 гадоў адрадаваў начальнаму ўпраўленню аховы раслін у Міністэрстве сельскай гаспадаркі. Цяпер падтрымлівае парадка вакол дома, ды яшчэ і прылягаючую тэрыторыю дэкарыруе. Акрамя шматлікіх плесценых клумбаў і мноства кветкаў, ёсць у Тадэвуша Іванавіча і грушавы сад, які ён пасадзіў з нагоды нараджэння ўнуча Станіслава.

Гэты дом застаўся ў спадчыну жонцы Тадэвуша Іванавіча ад бацькоў. Пасля выхаду на пенсію сям'я пераехала сюды са сталіцы. Тут жыццё цяча нібы ў іншым вымярэнні. Прыгажосць, гармонія, яднанне з прыродай...

Дому, у якім жыў сям'я, 40 гадоў. Безумоўна, муж і жонка хацелі б аформіць хату на сябе, але ў гэтага патрэбна вялікая колькасць розных папер і не адзін месяц хаджэння па інстанцыях у пошуках патрэбнага начальніка. А яшчэ неабходны грошы, і немальны. Восі і махнуць Галаўня рукою на ўсе гэтыя «умоўнасці».

Наглядзачы ні на што, жыццё на хутары б'е ключом. Так хочацца верыць, што Абалішчы не будуць сцёртыя з твару зямлі няўмольнымі і ўсепадлым часам, што людзі не забудуць пра гэты куточак зямлі.

Алена СКРЭБЕЦ.

САМОУПРАВЛЕННЕ: ШВЕДСКАЯ МОДЕЛЬ

Корольство Швеция имеет население, близкое по численности к Беларуси — 9,1 млн человек, которое проживает на площади в 450 тыс. кв. км. Рыночная экономика производит годовой ВВП стоимостью в 390 млрд долларов США, что позволяет реализовать идею «государства всеобщего благоденствия». Средняя продолжительность жизни здесь составляет 82 года для женщин и 78 лет для мужчин. Пенсионеры являются самой благополучной социальной группой: каждый из них имеет возможность жить в роскоши в коммунальном казначействе, где может удовлетворить любой свой запрос, в том числе холодную часть года провести в теплых странах. Без преувеличения, решающую роль в превращении небольшой северной страны из нищенского, примитивного аграрного региона в одно из самых современных процветающих обществ в мире (примечание: менее чем за одно столетие) принадлежат шведским коммунальным — местным органам власти, которые предоставляют населению 70 процентов услуг.

В середине XIX века в Швеции была проведена реформа государственного устройства. Конституция определила две сферы публичной власти: государство и местные власти. Структура местной (негосударственной) власти включает, в свою очередь, муниципальный и областной уровни. В качестве форм взаимодействия между центральной государственной властью и местными властями определялись законодательство, постановление и предписание, надзор и финансирование.

В соответствии с Актом о местном самоуправлении (1862 г.) были созданы 2500 муниципалитетов-коммун, которым предоставлялись общие полномочия и свобода в определении задач на добровольной основе (общая сфера деятельности). Со временем устойчивой тенденцией территориальной организации в Швеции стало постепенное сокращение численности муниципальных образований, которое происходило параллельно с развитием средств коммуникации и усложнением коммунальных задач, для решения которых был необходим более масштабный социальный и финансовый потенциал. В результате последнего укрупнения осталось 290 коммун со средней численностью населения 31 тыс. человек. Однако они не рав-

ной жизни человека и развития страны является качественное образование, поэтому оно является полностью бесплатным. Бесплатность понимается широко и включает в том числе выдачу учебников, сопутствующие материалы, питание, детские деньги независимо от доходов родителей и т.п. Здесь убеждены, что только образованные граждане способны обеспечивать конкурентоспособность в глобализационном мире. Доступ к образованию рассматривается как основа социальной справедливости, поскольку создает равные возможности для вхождения в самостоятельную жизнь молодежи.

С 2000 года уточнены требования к бюджету: в бюджете местных властей текущие доходы должны превышать текущие расходы, а текущие расходы должны покрываться за счет текущих доходов. Местные власти должны составлять план экономического развития на 3-летний период.

Коммуны несут ответственность за предоставление всего комплекса услуг. Однако это не означает, что они обязаны сами их оказывать. Очевидная тенденция привлечения их непосредственному оказанию частных организаций, которые работают более качественно и экономно. Речь идет не только о благоустройстве, транспорте и других хозяйственных сферах. Родители все чаще посылают своих детей в частные дошкольные учреждения и школы, за которыми следуют их бюджетные деньги. Таким образом, реализуется принцип потребительского выбора, внедряются рыночные начала в реализации общественных функций.

На коммунальном уровне задача децентрализации административных функций решается путем открытия гражданских офисов. Гражданин здесь в одном месте может получить ответ на вопрос или решить проблему независимо от того, какой орган управления «является собственником» этой проблемы. Одновременно у чиновников остается больше времени для непосредственных служебных обязанностей.

Однако первейшая потребность человека в жилище не подвергается приватизации. Многоквартирные дома находятся в собственности коммун и граждане без проблем имеют возможность арендовать коммунальное жилище, которое имеется в избытке. Это обстоятельство способствует притоку иммигрантов. Например, в районе Стокгольма Шэрхольм проживает около 31 тыс. человек, из которых 56 процентов родились за пределами Швеции или имели обоих родителей, которые родились за границей.

Председатель правления коммуны Хэллфорш П. Суноен отмечает, что наиболее важными являются местные человеческие ресурсы, а также необходимость избавиться от негативных потребительских настроений. Каждый должен осознавать, что если он сам чего-то не делает — этого не сделает никто. Поэтому важно иметь друзей, знания и капитал.

Шведская модель самоуправления имеет глубокие исторические традиции и легитимность в обществе. В то же время она должна быть достаточно сильна и политически, и экономически, чтобы справиться с новыми требованиями. Например, в 1997 г. расходы коммун на обеспечение людей с ограниченными возможностями исчислялись в 17,6 млрд, а в 2005 г. возросли до 42 млрд крон (7 крон — 1 доллар США). Поэтому в 2003 г. была создана государственная комиссия по административной реформе, которая занимается анализом общественных процессов, и в том числе вопросами четкого распределения ответственности между государством и органами местного самоуправления.

Валерий СИДОРЧУК, доцент Белорусского государственного университета, кандидат юридических наук.

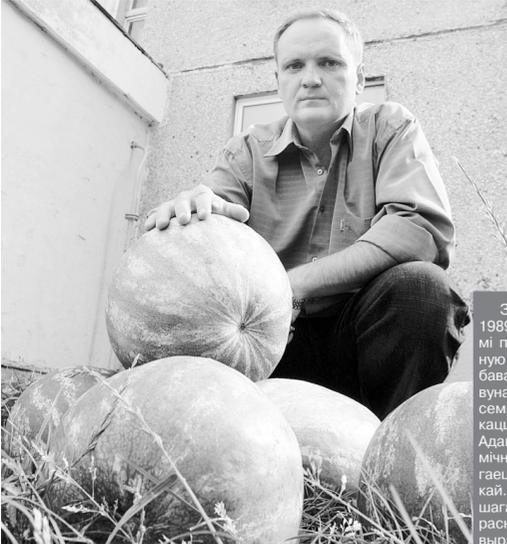
Местные органы власти предоставляют 70 процентов услуг

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: САВЕТ РЭСПУБЛІКІ НАЦЫЯНАЛЬНАГА СХОДУ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ,

ПАЛАТА ПРАДСТАЎНІКОЎ НАЦЫЯНАЛЬНАГА СХОДУ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ,

УСТАНОВА «РЭДАКЦЫЯ ГАЗЕТЫ «ЗВЯЗДА»

ГРАМАДСКІ САВЕТ:

Брастаўчанін вырасіў на прысядзібным участку больш за 2 тоны кавуноў

Займаецца Алег Адамчук кавунамі з 1989 года. Эксперыментуючы з салодкімі пладамі, ён нават распрацаваў уласную тэхналогію вырошчвання. Пераспрабавалі розныя гатункі, спыніўся на кавунах галандскай селекцыі, з маленькімі семкамі і ярка-чырвонай сакавітай мякаццю. Пры гэтым, як сцвярджае Алег Адамчук, вырошчвае ён кавуны без хімічных прэпаратаў, а з пустазелым змагачам, закрываючы грунт цёмнай плёнкай. Неабходнай спеласці ва ўмовах нашай кліматы багавячы дасягаюць у верасні, а па смакавых якасцях кавуны, якія вырастаюць пад беларускім сонцам, нічы не аступаюць паўднёвым: яны такія ж салодкія і сакавітыя, дастаткова буйныя, асобныя экзамплары дасягаюць 15 кг.

На участку ў Алега Адамчука таксама добра сябе адчуваюць абрыкосы, персікі, зялёны вінаград, дыні.

Вольга КАБЯК, БЕЛТА.

КУПІ ЛЕПШАЕ!

ТАВАРЫ **ТАСЛУГІ** **ЦЭНЫ**

Выпуск № 12 (24)

БЕЛАРУСКІЯ ЦУКЕРКІ

ПАЦВЕРДЖІ СВАЮ «РЭПУТАЦЫЮ»

З узагародамі самай высокай вартасці вярнуліся з 16-й выставы «World Food Moscow» беларускія кандытарскія прадпрыемствы. «World Food Moscow» — найбуйнейшая ў Расіі міжнародная харчовая выстава, куды з'язджаюцца прадстаўнікі аптовых гандлёвых арганізацый з усіх расійскіх рэгіёнаў, а таксама з краін СНД, Еўропы і Азіі. Таму ўдзел у выставе дае вытворцам добрыя магчымасці для пошуку новых дзелавых партнёраў і заключэння новых кантрактаў.

Прадукцыя кандытарскіх фабрык «Спартак» і «Камунарка» была прадстаўлена на аб'яднаным стэндзе найбуйнейшых беларускіх кандытарскіх прадпрыемстваў пад эгідай кампаніі «Белкандытар». Дарчы, экспазіцыя «Белкандытара» атрымала першае месца ў конкурсе «Дызайн стэнда». Першае месца з больш чым 1000 удзельнікаў — гэта сур'ёзная перамога, але, на шчасце, далёка не адзіная.

«Спартак», па выніках дэгустацыйнага конкурсу «Лепшы прадукт года 2007», дасталася залатая ўзнагарода за падарункавы набор цукерак «Сладчына Беларусі», шакалад порысты «Горкі Эліты 72 працэнты», а таксама за набор цукерак «Труфі» з рознымі смакамі. Сталічына «Камунарка» заваявала залаты медаль за свае наборы цукерак «Камунарка-VIP» і «Сувеніры набор», і сярэбраны медаль — за шакалад «Беларускі», «Камунарка», «Мінскі» і «Гарэзнік Алёшка».

Надзея НІКАЛАЕВА.

Спіс юрыдычных асобаў і індывідуальных прадпрыемстваў, якія ажыццяўляюць дзейнасць, звязаную з працаўладкаваннем грамадзян Рэспублікі Беларусь за мяжой, па стану на 20 верасня 2007 года

№	Нумар ліцэнзій тэрмін дзеяння	Назва юрыдычнай асобы, прозвішча, імя, імя па бацьку індывідуальнага прадпрыемальніка	Нумар тэлефона	Юрыдычны адрас	Дзяржава працаўладкавання	Спецыяльнасць
1.	02010/0200579 24.06.2005—24.06.2010	Грамадскае аб'яднанне «Беларускі рэспубліканскі саюз моладзі» (філіял: абласная камітэт грамадскага аб'яднання «Беларускі рэспубліканскі саюз моладзі» ў г. Брэст, Віцебску, Гродне, Гомелі, Мінску, Магілёве, Мінскі гарадскі камітэт грамадскага аб'яднання «Беларускі рэспубліканскі саюз моладзі»)	222-31-87 222-33-77	г. Мінск, вул. К. Маркса, 40	Расія	студэнцкія атрады
2.	02010/0200581 29.07.2005—29.07.2010	Таварыства з дадатковай адказнасцю «Маладзёжны цэнтр «Штаб студэнцкіх атрадаў»	8-0222-22-83-00	г. Магілёў, вул. Ленінская, 68	Чэхія Расія	рабочыя ў лясной гаспадарцы будаўнікі
3.	02010/0200592 12.08.2005—12.08.2010	Інфармацыйна-рэкламнае прыватнае ўнітарнае прадпрыемства «Вілената»	296-64-53	г. Мінск, вул. Някрасава, 7—105	Расія ААЭ Латвія Літва Чэхія	Будаўнікі абслуговы персанал будаўнікі будаўнікі рабочыя
4.	02010/0200601 2.09.2005—2.09.2010	Прыватнае ўнітарнае вытворча-камерцыйнае прадпрыемства «Артэль»	36-47-80	г. Віцебск, вул. Маякоўскага, 3	Польшча	будаўнікі
5.	02010/0200602 2.09.2005—2.09.2010	Індывідуальны прадпрыемальнік Нікалаевіч Алена Вікенчыёўна	52-09-77	г. Гродна, вул. Гарнавых, 5	Расія Чэхія Польшча	будаўнікі рабочыя спецыяльнасці будаўнічы спецыяльнасці
6.	02010/0200801 сапраўдная да 2.09.2010	Грамадскае аб'яднанне «Інфармацыйна-кансультацыйная служба «Юнверс»	288-61-59	г. Мінск, вул. В. Харужай, 13—606 А	ЗША ЗША	абслуговы персанал на круізных лайнерах праца для студэнтаў падчас летніх канікулаў
7.	02010/0200609 2.09.2005—2.09.2010	Установа адукацыі «Нацыянальны цэнтр мастацкай творчасці дзяцей і моладзі»	227-12-06	г. Мінск, вул. Кірава, 16	Расія Вялікабрытанія	памочнік менеджара студэнцкія праграмы (с/г работы)
8.	02010/0200610 2.09.2005—2.09.2010	Таварыства з абмежаванай адказнасцю «Карал Круіз Сэрвіс»	257-57-10	г. Мінск, пр. Пушкіна, 39, оф. 1214	Літва ЗША Польшча	вадзіцель, прадаўца, швачкі, будаўнікі абслуговы персанал на круізных лайнерах праца ў сферы судаводства
9.	02010/0200611 2.09.2005—2.09.2010	Турыстычнае прыватнае ўнітарнае прадпрыемства «Інтурбюро»	201-34-55	г. Мінск, пр. Пераможцаў, 11—1208	Расія Чэхія Чэхія Літва	будаўнікі рабочыя ў лясной гаспадарцы рабочыя на мясакамбіната рабочыя завода па вытворчасці поліэтылену
10.	02010/0200617 23.09.2005—23.09.2010	Таварыства з абмежаванай адказнасцю «Стар Травел»	232-61-83 287-26-06	г. Мінск, вул. Старавіленская, д. 100, пак. 436	Расія ЗША	спецыялісты ў галіне транспартнай лагістыкі і аўдытарскай дзейнасці студэнцкія праграмы
11.	02010/0200994 27.04.2007—27.04.2012	Замежнае прыватнае ўнітарнае будаўнічае прадпрыемства «Феліксбуд»	226-01-03	г. Мінск, вул. Чырвонаармейская, 21а, пак. 2	Расія	будаўнікі
12.	02010/0200628 21.10.2005—21.10.2010	Сумеснае прадпрыемства «Цэнтр маладзёжных падарожжаў» ТАА	293-17-49	г. Мінск, вул. Варавашэві, 17—101	ЗША	абслуговы персанал (праца для студэнтаў)
13.	02010/0200629 21.10.2005—21.10.2010	Сэрвіснае прыватнае ўнітарнае прадпрыемства «Джэтэкспа»	206-67-57	г. Мінск, вул. Старажоўская, д. 8—4 п	Вялікабрытанія Вялікабрытанія Літва ААЭ	памочнік па догляду студэнцкія праграмы (с/г работы) рабочыя будаўнічы спецыяльнасцю абслуговы персанал
14.	02010/0200630 21.10.2005—21.10.2010	Адкрытае акцыянернае таварыства «Нафтазаводмантаж»	59-82-93	Віцебская вобласць, г. Наваполацк	Расія	будаўнікі
15.	02010/0200631 21.10.2005—21.10.2010	Індывідуальны прадпрыемальнік Яцэнка Аляксандраўна	20-07-56	г. Брэст, вул. Кірава, 50—71	Расія	будаўнікі
16.	02010/0200644 18.11.2005—18.11.2010	Прыватнае ўнітарнае прадпрыемства па аказанню паслуг «РАЙЕТ-плюс»	36-58-23	г. Віцебск, вул. Леніна, 3а	Расія ЗША	персанал дзіцячага санаторыя ў г. Анапе праца для студэнтаў падчас летніх канікулаў
17.	02010/0200648 2.12.2005—2.12.2010	Турыстычнае прыватнае ўнітарнае прадпрыемства «Лінгва Тур»	281-73-73	г. Мінск, пр. Незалежнасці, д. 58, корп. 9, пак. 301	Расія Германія	спецыялісты па вытворчасці і продажу тэкстільных вырабаў праграма ОПЭР
18.	02010/0200650 23.12.2005—23.12.2010	Індывідуальны прадпрыемальнік Драбшыўскі Дзмітрый Іванавіч	56-37-75	г. Гомель, вул. Галавацкага, 18	Расія	будаўнікі
19.	02010/0200653 23.12.2005—23.12.2010	Замежнае прыватнае ўнітарнае будаўніча-гандлёвае прадпрыемства «Нафтабуд Сэрвіс» Фіскіна А.	50-45-66	г. Гомель, вул. Рабочая, 16, 1 паверх	Расія	дарожныя будаўнікі
20.	02010/0200656 13.01.2006—13.01.2011	Рэспубліканская маладзёжная грамадская арганізацыя «Ліга добраахвотнай працы моладзі»	284-08-81	г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, д. 4	Расія	персанал дзіцячага аздараўленчага лагера ў г. Анапе
21.	02010/0200725 10.02.2006—10.02.2011	Прыватнае турыстычнае ўнітарнае прадпрыемства «Лідар-Тур»	227-62-46	г. Мінск, вул. Мяснікова, 27—11	Расія Латвія	будаўнікі будаўнікі
22.	02010/0200671 03.03.2006—03.03.2011	Сумеснае таварыства з абмежаванай адказнасцю «Белэсттрэйд»	32-72-71	г. Магілёў, вул. Першамайская, д. 97, к. 80	Эстонія	будаўнікі
23.	02010/0200689 07.04.2006—07.04.2011	Замежнае прыватнае ўнітарнае кансалтыжнае прадпрыемства «Латвійскі Цэнтр Міжнароднага Абену» грамадскай арганізацыі «Цэнтр Міжнароднага абену»	203-70-19 226-79-24	г. Мінск, пр. Пераможцаў, д. 1, к. 40а	ЗША	студэнцкія праграмы
24.	02010/0200690 07.04.2006—07.04.2011	Таварыства з абмежаванай адказнасцю «Кампара Плюс»	203-60-15	г. Мінск, вул. Мірашнічанка, 21, пак. 21	Расія	будаўнікі
25.	02010/0200691 07.04.2006—07.04.2011	Таварыства з абмежаванай адказнасцю «Дыскаверы»	256-15-27	г. Мінск, вул. Кальварыйская, д. 33, пак. 228	Вялікабрытанія Швецыя	студэнцкія праграмы (с/г работы) збор ягад
26.	02010/0200693 07.04.2006—07.04.2011	Таварыства з абмежаванай адказнасцю «ЭВІ груп»	287-68-65	г. Мінск, вул. Мележа, д. 5, корп. 1, пак. 235	ЗША	студэнцкія праграмы (абслуговы персанал)
27.	02010/0200741 30.06.2006—30.06.2011	Таварыства з абмежаванай адказнасцю «КТЛ»	285-38-58	г. Мінск, вул. Чапаева, 5—228	Расія	вадзіцелі па міжнародных перавах
28.	02010/0200760 21.07.2006—21.07.2011	Мантажна-наладчае рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства «Белэлектрантмантаж»	226-81-05	г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 8	Расія	будаўнікі ГЭС
29.	02010/0200810 29.09.2006—29.09.2011	Прыватнае кадравае ўнітарнае прадпрыемства «ІВР»	32-46-17	Брэсцкая вобл., г. Пінск, вул. Іркуцка-Пінскай дывізіі, д. 36, к. 209	Расія	рабочыя будаўнічы спецыяльнасцю
30.	02010/0200827 6.10.2006—6.10.2011	Таварыства з абмежаванай адказнасцю «ТОАЛТАІР»	230-17-31	г. Мінск, вул. Даўгабродская, д. 24, офіс 77А	Японія	артысты (вакалісты, музыканты, танцоры, артысты арыгінальнага жанру)
31.	02010/0200841 27.10.2006—27.10.2011	Таварыства з дадатковай адказнасцю «ЯВІКА»	37-05-14	г. Віцебск, вул. Калініна, 14а, офіс 1а	Расія	рабочыя будаўнічы спецыяльнасцю
32.	02010/0200853 23.11.2006—23.11.2011	Дзяржаўнае інфармацыйнае даччынае ўнітарнае прадпрыемства «Віцебскі Цэнтр маркетынгу»	27-42-72	г. Віцебск, вул. Праўды, 32	Расія	рабочыя будаўнічы спецыяльнасцю
33.	02010/0200861 23.11.2006—23.11.2011	Таварыства з абмежаванай адказнасцю «ЛігаБудСэрвіс»	77-66-44 77-55-19	г. Гомель, вул. Жаркоўскага, д. 11, каб. 3-13	Расія	рабочыя будаўнічы спецыяльнасцю
34.	02010/0200906 12.01.2007—12.01.2012	Індывідуальны прадпрыемальнік Чарняўскі Андрэй Якаўлевіч	5-53-66	г. Дзяржынск, вул. Тургенева, 16—38	Расія	рабочыя будаўнічы спецыяльнасцю
35.	02010/0200922 16.02.2007—16.02.2012	Індывідуальны прадпрыемальнік Бондарэц Алена Віктараўна	50-91-19	г. Гомель, вул. 8-я Іншагародняя, 2/17, кв. 54	Расія	кандытары, механікі-наладчыкі, слесары-рамонтнікі
36.	02010/0200923 16.02.2007—16.02.2012	Адкрытае акцыянернае таварыства «Электрацэнтрмантаж»	506-03-33	г. Мінск, вул. Мантажнікаў, 37	Расія	будаўнікі ГЭС
37.	02010/0200952 16.03.2007—16.03.2012	Прыватнае сэрвіснае ўнітарнае прадпрыемства «Міжнароднае інфармацыйнае агенства занятасці моладзі і студэнтаў»	782-07-80	г. Гродна, вул. Скалоўскага, 20	Вялікабрытанія	праца для студэнтаў падчас канікулаў на с/г фермах
38.	02010/0338010 11.05.2007—11.05.2012	Індывідуальны прадпрыемальнік Жук Валерыі Георгіевіч	46-07-64	г. Брэст, вул. Лучынскага, д. 15/1	Рэспубліка Польшча	рабочыя будаўнічы спецыяльнасцю
39.	02010/0338021 01.06.2007—01.06.2012	Вытворчае прыватнае ўнітарнае прадпрыемства Пелуя Зігмунта Казімірава «Планіны» цэнтр бізнесу і турызму» г. Гродна	73-17-43 74-56-49	г. Гродна, вул. Будзённага, 48а	Расія	рабочыя будаўнічы спецыяльнасцю
40.	02010/0338037 15.06.2007—15.06.2012	Таварыства з дадатковай адказнасцю «Дарыко і К»	7-18-91 4-57-39	г. Маладзечна, вул. В. Гасцінцэ, 40, пак. 14	Расія	рабочыя будаўнічы спецыяльнасцю
41.	02010/0338057 29.06.2007—29.06.2012	Прыватнае ўнітарнае прадпрыемства «Студыя моды Сяргея Нагорнага»	209-95-90	г. Мінск, зав. Дамашаўскай, 9—409	Украіна	дэманстратары адзення, фотамадэлі
42.	02010/0338074 03.08.2007—03.08.2012	Індывідуальны прадпрыемальнік Сакадзін Сяргей Іванавіч	21-37-89	г. Брэст, вул. Кірава, 91—22	Чэшская Рэспубліка	электрамеханікі
43.	02010/0338075 03.08.2007—29.06.2012	Таварыства з абмежаванай адказнасцю «Транслейборыдж»	226-73-28	г. Мінск, пр. Пераможцаў, д. 31, пак. 328	Каралеўства Нідэрланды	праграмісты
44.	02010/0338088 03.08.2007—03.08.2012	Сумеснае таварыства з абмежаванай адказнасцю «ІММО-ТРАСТ»	226-00-24	г. Мінск, зав. Казарменны, д. 4, офіс 14	Германія	праграмісты

Інфармацыя прадстаўлена Дэпартаментам па грамадзянству і міграцыі МУС Беларусі.

Карысная парада

З узагародамі самай высокай вартасці вярнуліся з 16-й выставы «World Food Moscow» беларускія кандытарскія прадпрыемствы. «World Food Moscow» — найбуйнейшая ў Расіі міжнародная харчовая выстава, куды з'язджаюцца прадстаўнікі аптовых гандлёвых арганізацый з усіх расійскіх рэгіёнаў, а таксама з краін СНД, Еўропы і Азіі. Таму ўдзел у выставе дае вытворцам добрыя магчымасці для пошуку новых дзелавых партнёраў і заключэння новых кантрактаў.

Прадукцыя кандытарскіх фабрык «Спартак» і «Камунарка» была прадстаўлена на аб'яднаным стэндзе найбуйнейшых беларускіх кандытарскіх прадпрыемстваў пад эгідай кампаніі «Белкандытар». Дарчы, экспазіцыя «Белкандытара» атрымала першае месца ў конкурсе «Дызайн стэнда». Першае месца з больш чым 1000 удзельнікаў — гэта сур'ёзная перамога, але, на шчасце, далёка не адзіная.

«Спартак», па выніках дэгустацыйнага конкурсу «Лепшы прадукт года 2007», дасталася залатая ўзнагарода за падарункавы набор цукерак «Сладчына Беларусі», шакалад порысты «Горкі Эліты 72 працэнты», а таксама за набор цукерак «Труфі» з рознымі смакамі. Сталічына «Камунарка» заваявала залаты медаль за свае наборы цукерак «Камунарка-VIP» і «Сувеніры набор», і сярэбраны медаль — за шакалад «Беларускі», «Камунарка», «Мінскі» і «Гарэзнік Алёшка».

Надзея НІКАЛАЕВА.

Балконныя рамы — першы крок да ўцяплення

Напачатку мусім зноў звярнуцца да тэмы балконных рамаў. Як ужо гаварылася вышэй, нават звычайнае шкло ў драўлянай раме на балконе ці лоджыі (а зараз наводзіцца так і здаюцца) — ужо добра. Але такі варыянт абараняе, хутчэй, ад ападкаў і ветру, ён дазваляе трымаць на балконе ці лоджыі тэмпературу толькі на 5—7 градусаў вышэй, чым за акном. Ды і тое, калі «сталарэка» належнай якасці, будзе шыліні. Тое ж самае можна сказаць і пра алюмініевыя рамы: расійскія вокны маюць сваю перавагу (эканомію пашу, бо не адчыняюцца ўнутр, як створкавыя; каштуюць менш, чым пластыкавыя), але не могуць забяспечыць поўнай герметычнасці і цэлаізаляцыі. Калі выпадае гаварыць пра сапраўднае ўцяпленне балкона ці лоджыі, позірк трэба скіроўваць на вокны з ПВХ.

Чаму аддаць перавагу — адна-ці двухкамерным шклопакетам? Якога вытворцы? На гэта можа ўплываць шэраг фактараў, у прыватнасці, да якога жыллага паміжкінаваты «прыбудаваны» балкон ці лоджыя, якія вокны стаяць у іншых пакоях. Умоўна кажучы, калі ў спальным пакоі або на кухні ўжо ўстаноўлены балконны блок (дзверы і акно) з двухкамернымі шклопакетамі, балконную раму можна ўстанавіць і з аднакамерным шклопакетам, калі не лепш не эканоміць. Дарчы, розніца паміж адна- і двухкамерным шклопакетам можа склацца 7—12 працэнтаў ад кошту рамы. Цана на вокны ПВХ памерам прыкладна 2,8х1,5 метра пачынаецца ад 600 долараў (дакладней скажаць чыжка, на кошт уплываюць мноства фактараў: фірма-вытворца, канкрэтны профіль ПВХ, колькасць «глухкіх» створаў ці якія адчыняюцца (розніца паміж імі складае каля 50 долараў), шырыня падаконніка і г.д.). Дарчы, апошні раз вокны ПВХ даражэлі недзе ў пачатку жніўня.

«Набіраюм градусы»

цэлаізаляцыйнымі матэрыяламі

Выкарыстанне шклопакетаў з дадаткам у выглядзе цэлаізаляцыйных матэрыялаў і той ці іншай абшукі дазваляе павялічыць тэмпературу на балконе ці лоджыі ў халодны час года ў сярэднім на 10—15 градусаў. Гэта ўжо адносна камфортныя ўмовы, хоць напраму ўжываць слова «цёплы» (балкон) не выпадае. Каб зрабіць гэты куточак па-сапраўднаму цёплым, трэба вывядзіць батарэй ацяплення, а гэта ўжо з'яўляецца перапланіроўкай з умяшаннем у інжынерныя сістэмы, што рабіць забаронена.

Усяго ёсць некалькі відаў цэлаізаляцыйных матэрыялаў. Сярод якіх найбольш вядомыя мінеральная вата (шклавата) і пеналіст (пеналісіроп). Нізкая цэлаізаляцыйнасць першага заснавана на ўласцівасці ўцяпляльніка ўтрымліваць паветра паміж валакнамі, гэта гігіенічны і бяспечны, негаручы будаўнічы матэрыял. Дарчы, бяспечным з'яўляецца і пеналіст, ён таксама добра трымае цяпло: пяцісантыметровы яго слой, як сцвярджаюць прадаўцы, эквівалентны ў гэтым сэнсе паўметраваму цаглянай кладцы. Пеналіст выпускаецца ў выглядзе плітаў рознай таўшчыні і шчыльнасці. Чаму ж аддаць перавагу? Пеналіст малапрапанальны для вільгаці (на балконе ці лоджыі яна можа з'явіцца хоць бы ў вы-

ЗМЯНЯЮЦА АЎТОБУСНЫЯ МАРШРУТЫ

У Мінску ў сувязі з рамонтнымі работамі на вул. Несецерава на ўчастку ад вул. Ангарскай да вул. Алтайскай з 1 кастрычніка на 30 лістапада гэтага года змяняюцца гарадскія аўтобусныя маршруты нумароў 27, 27Д, 106, 576. Аб гэтым паведамлілі ў ДУ «Сталічны транспарт і сувязь».

Рух аўтобусаў маршрутаў №№ 27, 27Д і 106 арганізуюцца па вуліцах Несецерава, Ангарскай, Арцёма, Іркуцкай, Байкальскай, Алтайскай у абодва напрамках з прыпынкамі «вул. Несецерава» на вул. Іркуцкай (для маршрутаў нумароў 27, 106) і «Алтайская-1» на вул. Алтайскай (для маршрутаў нумароў 27, 27Д і 106), аўтобусаў маршруту 576 — на вуліцах Несецерава, Ангарскай, Байкальскай, Алтайскай у абодва напрамках.

Кар. БЕЛТА.

БУДЗЕ БЕЛАРУСКАЯ ЗАМАРОЖАНАЯ ГАРОДНІНА

У сталічных магазінах у хуткім часе з'явіцца замарожаная гародніна беларускія вытворчасці. Ад польскіх і расійскіх сумесю з агародніны беларускія будуць адрознівацца больш высокай якасцю і, што немалаважна, нізкай цаной. У склад асарці ўвойдуць спаржавая фасоль, морква, брокалі, зялёны гарошак, цыбуля і іншая любімая мінчанамі гародніна. Разцэнтру і тэхналогію замарозкі гародніны цяпер распрацоўваюць у Навукова-практычным цэнтры па харчаванню НАН Беларусі.

Вольга ШАЎЧУК, «Мінск—Навіны».

<

Ад колікаў

у жоўцевым пухіры — дзьмухавец

Жоўцекам'яневая хвароба каварная не толькі жорсткімі болевымі прыступамі. Галоўная яе небяспека ў магчымым развіцці сур'ёзных ускладненняў. Чаму ў адных людзей узнікаюць каменчыкі ў жоўцевым пухіры, а ў іншых не? У цяперашні час, — гаворыць дацэнт другой кафедры хірургічных хвороб Беларускага дзяржаўнага медыцынскага ўніверсітэта Алег Рубаўшэ, — адзінай тэорыі ўтварэння камянёў у жоўцевых пратоках і пухіры няма. Прычыны гэтай паталогіі ў кожнага свае. Гэта можа быць інфекцыя, парушэнне абменных працэсаў у пячоцы, застоў жоўці. Прычын жоўцекам'янеў хваробы знаходзяць не толькі ў людзей ва ўзросце, але і ў падлеткаў.

Ці можна засцерагчыся ад гэтай паталогіі, папярэдзіць яе? Зусім, напэўна, не. А вось аблегчыць яе цяжэнне падаецца магчымым. Многія людзі, якія маюць каменчыкі ў жоўцевым пухіры, на вопыце ведаюць, як добра дапамагаюць горкія чайныя зборы. Хворым не да смакавых капрызаў. Тым больш што падслоджваць такі чай не мае ніякага сэнсу — ён становіцца яшчэ больш непрыемным.

ВОСЬ НЕКАЛЬКІ РЭЦЭПТАЎ.

* Чай пры запаленні жоўцевых пратокаў і пухіра: змяшайце лісце мяты перачнай, мелісы лекавай, надзеюча частку залататысячніка звычайнага, дымякні лекавай і палыну горкай ў прапарцыях 3:2:2:2:1. Гэты чай здымае спазмы, папярэджае колікі.

3 лачэннем глаўкомы марудзіць нельга

Высветлішы аднойчы, што з'яўляем ся шчаслівымі ўладальнікамі ідэальнага зроку, нэрэдка мы надоўга забываем дарогу да акуліста. І дарэмна. Аказваецца, сярэд захворванняў вачэй сустракаюцца такія каварныя «экземплары», якія развіваюцца незаўважна, а ў выніку прыводзяць да поўнай страты зроку. Прыклад таму — глаўкома (у перакладзе з грэч. «колера марской вадзі, блакітна»). Хвароба атрымала такую назву з-за зелянаватой фарбаванні, якую набывае расшыраная і нерухомая зрэнка ў стадыі найвышэйшага развіцця балючага працэсу — вострага прыступу глаўкомы.

Глаўкома — даволі распаўсюджанае захворванне. Па статыстыцы, трэцяя частка сляпых на зямным шары страцілі зрок менавіта з-за яе. У асноўным, на глаўкому пакутуюць тыя, каму за 40 (яварычная глаўкома). Дыягнастуецца і другая частка глаўкомы як наступства некаторых вочных або агульных захворванняў. Ад хваробы не застрахованы і маладыя людзі (юнацкая глаўкома), і нават немалыяты (прыроджана глаўкома). Апошняя можа быць генетычна прадвызначана або выклікана захворваннямі і траўмамі плода ў перыяд эмбрыянальнага развіцця ці ў працэсе родаў.

Развіццё глаўкомы могуць спрыяваць псіхічныя траўмы, нервова перанпружанне, алкагольная, нікацінавая або якая-небудзь іншая інтэлексуальна арганізма, моцная біаэражыя або дальназоркасць, ананалі будовы вока, захворванні сардэчна-сасудзістай (гіпертанія, атэрасклероз) і эндарынтнай (цукровы дыябет) сістэм. Акрамя таго, існуе спадчынная схільнасць да гэтай хваробы.

Тэрмін «глаўкома» аб'ядноўвае вялікую групу захворванняў вока, якія маюць наступныя агульныя асаблівасці: унутрывоочны ціск пастаянна або перыядычна перавышае характэрнае пашкоджанне зрокавага нерва; узнікаюць парушэнні зрокавых функцый (змяненне по-

Выпуск № 27 (40)

МЕДЫЦЫНСКАЯ ДАПАМОГА.

Пытанні і адказы

(Працяг. Пачатак у нумарах за 26, 27, 28, 29 верасня, 2 кастрычніка.)
На пытанні чытачоў «Звядзі» адказвае начальнік упраўлення арганізацыі медыцынскай дапамогі Міністэрства аховы здароўя Ігар Уладзіміравіч БРОўКА.
Наталля Леанідаўна Лабадава, г. Мінск:

— Многіх усхвалявала адмена льгот. Якім чынам гэта датычыцца медыцынскай часткі, у прыватнасці, па аплаце лекаў, іншых пытаннях?
 — У адпаведнасці з заканадаўствам, якое дзейнічае зараз, права на льготы па забеспячэнню лекамі маюць 37 катэгорый грамадзян. Акрамя таго, права на бесплатнае забеспячэнне лекамі маюць тыя людзі, якія пакутуюць на адпаведны захворванні, што ўзгадваюцца ў пераліку, які зацверджаны спецыяльнай пастановай Міністэрства аховы здароўя. Як вынікае з Закона Рэспублікі Беларусь «Аб лекавых сродках» (гэты дакумент уступіў у сілу з 3 лютага 2007 года), існуюць, у тым ліку бесплатнае забеспячэнне лекавымі сродкамі асобных катэгорый грамадзян ажыццяўляюцца ў адпаведнасці з заканадаўствам па рэцэптах урачоў. Гэта адбываецца ў межах пераліку асноўных лекавых сродкаў, які быў зацверджаны пастановай Міністэрства аховы здароўя ад 16 ліпеня 2007 г. Ён уключае 480 прэпаратаў і ў параўнанні з папярэднім пералікам на 69 найменшых. У кожным канкрэтным выпадку прызначэнне лекавых сродкаў, у тым ліку і на льготных умовах, урач робіць у адпаведнасці з медыцынскімі прызначэннямі ва ўстаноўленым заканадаўчым парадку. У выкананне Закона Рэспублікі Беларусь «Аб дзяржаўных сацыяльных льготых, правах і гарантыях

для асобных катэгорый грамадзян», які ўступае ў сілу 17 снежня гэтага года, зараз падрыхтаваны праект пастановы ўрада «Аб зацверджанні пераліку захворванняў, якія даюць права на бесплатнае забеспячэнне лекавымі сродкамі, што выдаюцца па рэцэптах урачоў у межах пераліку асноўных лекавых сродкаў, пры амбулаторным лячэнні». Пералік, які плануецца зацвердзіць, будзе пашыраны ў параўнанні з тым, які дзейнічае цяпер.

Вера Цімафееўна ДЗМІТРЫЕВА, Чарыкаўскі раён:
 — Павышаюцца цэны на шэраг прадуктаў, на гэта існуюць аб'ектыўныя фактары. Аднак ледзь, як я лічу, павінны быць пад асобым кантролем. Як рэгулюецца цэнаўтварэнне ў фармацэўтычнай галіне, ці чакаецца ў бліжэйшы час павышэнне цэнаў на лекавыя прэпараты?
 — Парадак фарміравання цэнаў на лекавыя сродкі, выбары медыцынскага прызначэння і медыцынскаму тэхніку вызначаны спецыяльным указам кіраўніка дзяржавы ад 11 жніўня 2005 года. Гэтым дакументам устаноўлены гранічныя гандлёвыя надбаўкі падчас рэалізацыі адпаведных медыцынскіх тавараў. У бліжэйшы час, Вера Цімафееўна, змяненне парадку фарміравання цэн на лекавыя прэпараты не плануецца. Застаецца толькі заўважыць, што кошт прэпаратаў у аптэчнай сетцы напрамую залежыць ад адпаведнай цэны заводу-вытворцы.

Пётр Рыгоравіч ЛАГОЙКА, г. Мінск:
 — Няжу неўлажа забараніць курэнне ў дзяржаўных установах (тых жа санаторыяў)?
 — У Беларусі дзейнічае рамочная канвенцыя сусветнай арганізацыі аховы здароўя па барацьбе супраць ты-

туно. Яна была зацверджана намеснікам прэм'ер-міністра напрыканцы 2005 года і прадуладжвае рэалізацыю шэрагу мерапрыемстваў па абмежаванні курэння. Міністэрства аховы здароўя выйшла з ініцыятывай падрыхтоўкі Дзяржаўнай праграмы па барацьбе з курэннем, у якой плануецца ўвасабляць сістэму мерапрыемстваў па яго абмежаванні, у тым ліку гаворка вядзецца і пра дзяржаўныя ўстановы.

Генадзь Мікалаевіч ВІННІКАЎ, г. Маладзечна:
 — Апошнім часам заяўлялася аб тым, што будзе праводзіцца агульная дыспансарызацыя насельніцтва, працей жакучы, праверка стану здароўя. Камолі нават, што наймаўлікі па дамоўленасці з медыцынскімі ўстановамі павінны будучы накіроўвацца на такія праверкі сваіх работнікаў. Аднак, як мне здаецца, далей слоў справа не пайшла. А можа памыляюся, дык у такім разе раскажыце пра вынікі гэтай работы, ці дасягнулі пастаўленай мэты?
 — Дзюма адпаведнымі загадамі Міністэрства аховы здароўя зацверджаны інструкцыі аб парадку правядзення дыспансарызацыі дзяцей, а таксама цяжарных і гінекалагічных хворых. Зараз падрыхтаваны праект паставы аб парадку дыспансарызацыі дарослага насельніцтва. Чакаецца, што гэты дакумент будзе зацверджаны ў найбліжэйшай перспектыве.

Алена Пятроўна КОЗЕЛ, Капыльскі раён:
 — Вельмі хвалюся за здароўе мужа сваёй сястры. Ён перанёс запаленне лёгкіх, лячыўся ў райкалянтры. Аднак і пасля ўзнімаўся тэмпература, быў моцны кашаль. Накіравалі ў Бараўляны, дзе пра-

ляжаў два месяцы. Выпісалі — зноў такая ж карціна. Як яму можна дапамагчы? І яшчэ хацелася б запытаць: якія сродкі трэба прымяняць пры лачэнні віруснага энцэфаліту з сутаргавым сіндромам?
 — Паводле інфармацыі Капыльскага раённага тэрытарыяльнага медыцынскага аб'яднання (пытанне ўдакладнялася пасля правядзення «прамой лініі»). — М. П.), ваш родны пункт у адпаведнасці з адпаведнай паталогіяй. Сапраўды, ён лячыўся ў тэрапеўтычным аддзяленні Капыльскай ЦРБ, а пасля ў аддзяленні лёгкай хірургіі Мінскага аблудыцкага пансіонара. Зараз ён знаходзіцца пад наглядам спецыялістаў педіятрычнай установы, так што ўсе кансультацыі і неабходную дапамогу ён атрымае. А што датычыцца энцэфаліту з сутаргавым сіндромам, то варта звярнуцца да ўрача-неўролага па месцы жыхарства, трэба дакладна ведаць сітуацыю, толькі ў такім разе можна вызначыць дзейсную праграму лячэння гэтага захворвання.

Надзея РАМАНОВА, г. Мінск:
 — Нас, пацыентаў дзевятай гарадской паліклінікі, вельмі хвалюе яе лёс. Справа ў тым, што паліклініку збіраюць знішчыць на рамонце і часова перавесці нас на абслугоўванне ў чатырнаццатую. Пасля стаў гаварыць аб тым, што мы назаўсёды застанемся «прыпісанымі» да 14-й. Напрыканцы мінулага года туды пераехалі мінуламолагі і гінеколагі. Цяпер для таго, каб трапіць на прымём да ЛОР-урача, трэба чакаць сваёй чаргі каля двух тыдняў. Няўжо нельга вырашыць пытанне з рамонтам (калі ён сапраўды неабходны і та-

НЕСПРЫЯЛЬНЫЯ ДНІ І ГАДЗІНЫ У КАСТРЫЧНІКУ

3, серада 19.30 - 24.00
 4, чацвер 0.00 - 21.00
 7, нядзеля 4.30 - 6.00
 9, аўторак 10.00 - 17.00
 12, пятніца 0.00 - 5.00
 13, субота 20.30 - 24.00
 14, нядзеля 0.00 - 18.00
 17, серада 0.00 - 6.00
 19, пятніца 7.30 - 16.00
 21, нядзеля 18.30 - 22.00
 23, аўторак 19.00 - 24.00
 24, серада 0.00 - 1.00
 25, чацвер 20.30 - 24.00
 26, пятніца 0.00 - 1.00
 27, субота 7.00 - 23.00
 29, панядзелак 19.00 - 24.00

Прамая лінія

ВЫХАВАННЕ ДАБРАЧЫННАСЦЮ

У Дзень пажылых людзей у Горках адбылася незвычайная падзея. Навучальныя ўстановы, пераважна — школы, наладзілі вялікі дабрачынны кірмаш садавіны і гародніны, якую яны вырошчаюць у сваіх падсобных гаспадарках.

Пенсіянераў на кірмаш прыцягнулі не столькі малюўчыя падворкі, колькі льготныя цэны на прадукцыю, якія вызначаны спецыяльна для састарэйшых людзей. Прычым ветэранам, інвалідам, адзіночкам старым, над якімі шэфтуюць школьнікі, дастаўляюць агародніну дадому бясплатна.

1 кастрычніка ў Горакім раёне прайшлі розныя мерапрыемствы для пенсіянераў. А прыкладам пра даваць — адрыццё новага Дома ветэрану. Вялікі прышольны інтэрнат адрамантаваны і гатовы прыняць 60 старых. Усе неабходныя работы ў Доме ветэрану зроблены, аднак улады чакаюць пачатку адцягнення сезона, каб размясціць там ветэрануў з камфортам.

Ілона ІВАНОВА.

Зьярніце ўвагу

Прычыны ўзнікнення глаўкомы з'яўляюцца неадкладнай сітуацыяй і патрабуюць аказання экстрэмнай медыцынскай дапамогі!

Правільна паставіць дыягназ можа толькі ўрач-акуліст. Таму пры падозранні на павышэнне ўнутрывоочнага ціску, тэрмінова звярніцеся па кансультацыю да спецыяліста. Памятайце, захаванне зроку пры глаўкоме можа быць магчымым толькі свечасова пачаўшы лячэнне!

Лячэнне пачынаецца з прымянення вочных кропель з мэтай зніжэння ўнутрывоочнага ціску. Акрамя таго, хворому прызначаюць лекі, якія паліпшаюць кровазварот і абменьныя працэсы ў вачах. Лякарства ад глаўкомы назначаюцца ўрачом у залежнасці ад формы і прычыны развіцця хваробы. Самая цяжкая неадпаведнае, яно можа прывесці да развіцця вострага прыступу глаўкомы. Калі не ўдалося знізіць ўнутрывоочны ціск медыкаментозным шляхам, значыць неабходна правядзенне антыглаўкомнай аперацыі з выкарыстаннем лазернай або традыцыйнай мікрахірургіі.

Падрыхтавала Вольга ЦЫБУЛЬСКАЯ.

Здароўе нацыі

140 АБЛІЧЧАЎ РАКУ

Ніводнае іншае захворванне не выклікае ў чалавека такой колькасці адмоўных эмоцый, як рак, хоць наўрад ці ўсе іншыя непрыемнасці са здароўем могуць абуджаць становачыя пацукі. Менавіта рак цесна звязаны ў нашай свядомасці з немінучай гібелью, хоць і многія іншыя хваробы пагражаюць тым жа. Дык што ж такое анкалагічнае захворванне? Ці можна лічыць яго фатальнай выпадковасцю? Аб гэтым хачоцца распытаць загадкавага кафедры анкалогіі Беларускага дзяржаўнага медыцынскага ўніверсітэта, прафесара Юрыя ДЗЯМІДЧЫКА.

— Рак — зборная паніца, якое аб'ядноўвае прыкладна 140 розных захворванняў. Калі гаварыць папулярна, то пад лаякасным новаўтварэннем, аб пухліннай варта разумець пэўнае разрастанне тканак, клеткі якіх надзелены асаблівым вартасцямі разнажэння і дыферэнцыроўкі. Кожная пухлінка адноснае сваямі правамі, развіццём, прагнозам.

— Юрыі Яўгенавіч, па якой жа прычыне існуюць сістэмы аказваецца не здольнай процістаяць зляжаснаму разрастанню тканак?
 — Ном чалавека нестабільны. Клеткі дзеляцца, прычым кожная чатыры лічбы падчас гэтага працэсу ў арганізм узнікае адна ракавая клетка. Але рак не развіваецца. Усё якое таму, што ў нас ёсць добрая сістэма абароны. Імункампетэнтныя клеткі распазнаюць клетку ракавую і не дазваляюць ёй дзеляцца. Возьмем для раз'яду саматычныя, не зародкавыя, клеткі — тыя, што размяшчаюцца ў паловах залозах. Большасць з іх пастаянна перажываюць разнастайныя шкодныя ўздзеянні — радыяцыйныя, хімічныя, вірусныя і г.д., і цудоўна з гэтымі «атакамі» справіваюцца. Але клетачнае аднаўленне доўжыцца да пэўнага моманту, — пакуль не актывуюцца пухлінныя часткі геннай сістэмы. Паводле звольнаюцца працэсу, многія вірусы, якія існавалі вельмі і вельмі даўно, чалавек «перамог», аднак часткі вірусных ДНК убудаваліся ў здаровае ДНК. Пасля гэтага набываюць часткі ДНК былі прывасяваны арганізмам для выканання пэўных карысных функцый. Для таго каб гэта адбылася, здаровае «складавае» ДНК — спецыяльныя клеткі генасупрасара падарвалі «чужародны геном і «вымушчалі» яго выконваць карысную функцыю. Дык вось для таго каб набываць часткаў ДНК пачаў выконваць сваю ўласную праграму, з нашымі генасупрасарамі павінен існаваць здародзік. Бо калі ў іх узнікнуць параблемы, гэты набывае часткаў падпарадкоўвае клетку сваёй праграме.

— Што ж такое можа здарыцца з нашымі «абаронцамі»?
 — Сучаснаму развіццю рака шмат. Па гэтым пытанню веды стаяць усё больш шырокімі. Існуюць дзве вялікія групы фактараў развіцця рака: тыя, што пастаянна ўздзейнічаюць на арганізм чалавека і тыя, на якія можна паўплываць і змяняць. Да ліку першых адносяцца, напрыклад, перш. У жанчын ёсць свае рызыкі ўзнікнення рака той ці іншай лаякацыі, а ў мужчын — свае. Напрыклад, рак малочнай залозы бывае і ў мужчын, і ў жанчын, але ў жанчын у 100 разоў часцей. Па-другое, узрост. У дзяцей, маладых людзей рак бывае рэдка. Па-трэцяе, некаторыя віды рака могуць атрымаць у спадчыну. Значна

— І як жа?
 — Перш-наперш, правільна харчавацца, не курыць і старанна лячыць харчаванне на 35 працэнтаў абумоўлівае рост рызыкі развіцця рака, курэнне — на 30 працэнтаў, інфекцыі — каля 10, спадчынасць — каля 5, рэпрадуктыўны статус дадае 5—7 працэнтаў і г.д.

— Цікава, якім чынам садавіна дапамагае папярэдзіць развіццё раку?
 — Нагадаю, што малекула ДНК складаецца з двух ланцужкоў, злучаных паміж сабой атамамі вадароду. Такая канструкцыя называецца «вадародным мосцікам» — вельмі слабая сувязь, якую нгона не варта разарваць. Калі гэты разрыў адбудзецца ў зоне генасупрасара, пачнецца той сцянарынь, пра які гаварыліся вышэй. Што робіць у нашым арганізме свабодныя радыкалы — прадукты хімічных рэакцый, якія ўтвараюцца ў выніку абмену рэчываў ці радыяцыйнага ўздзеяння? Яны злучаюцца з вадародным мосцікам, і малекула ДНК разрываецца на кавалкі. Гэтага не здарыцца, калі сістэма ўнутранай абароны клеткі адмоўна нанесеную свабодныя радыкалы шкodu. А для гэтага мы павінны ўжываць антыаксіданты, да ліку якіх адносяцца садавіна і гародніна. Можна прымяць і штучныя антыаксіданты — у таблетках. Даследаванні па іх уздзеянню праводзіліся ў Навукова-даследчым інстытуце анкалогіі і медыцынскай радыялогіі імя М.М. Аляксандрава ў Бараўлянах. Вынікі атрымаліся досыць пераконавымі.

— Якім жа чынам інфекцыі «прыкладаюць руку» да развіцця раку?
 — Для Беларусі гэта пытанне стаіць не так востра, як для краін, скажам, Цэнтральнай Афрыкі. У нас можа гаварыць, хоць, пра сувязь паміж вірусам папіломы і ракам шыякай маткі. Вірус папіломы чалавеча перадаецца толькі падчас паловага кантакту. Ён досыць актывна циркулюе ў нашай папуляцыі: вадова каля 80 яго тыпаў, пры гэтым кожны тып дзеляцца на падтыпы, а кожны падтып мае свае варыянтны. Сярод іх ёсць небяспечныя, а ёсць апагань, які забяхвае справакуюць рак шыякай маткі. Можна яшчэ назваць вірус гепатыту С, які асацыяваны з высокай рызыкай развіцця раку печані.

— У нас высокая захвальнасць на рак скуры, лёгкага, страўніка, малочнай залозы і прастаты. У апошнія гады наемалася становачы тэндэнцыя змяншэння захвальнасці на рак страўніка, што можна звязаць са зменамі ў ігіенне харчавання. На ішчасце, паўсюдна з'явіцца можа купіць садавіну. Да ліку адмоўных тэндэнцый адносяцца рост захвальнасці на рак скуры, ад якога звычайна пакутуюць жыхары сельскай мясцовасці — сельгасработнікі сталага ўзросту.

— Медыкі любяць паўтараць пра неабходнасць вывучэння раку на ранніх стадыях, але ўвогуле, наколькі гэта рэальна?
 — Многае залежыць ад лакалізацыі пухліны. Найбольш значна дасягненні ў раннім выяўленні раку адносяцца ў гінекологіі. Акрамя

— Тут няма грачыных расшэнняў, у тым ліку па тым высокага кошту пытання. Падобная практыка існуе зараз толькі ў Японіі. Ёна наладжана работа з групамі рызыкі.

— Якія віды даследаванняў сёння прымяняюцца?
 — Тэхніка ўявілізацыі, камп'ютарная і магнітна-рэзанансная тамаграфія. Спэцыялюся, з'явіцца ў Беларусі і паэтрона-місійны тамаграф, які дазваляе разгледзець у тым ліку пухлінныя працэсы. У дачыненні да некаторых відаў раку прымяняюцца пухлінныя маркеры — даследаванне крыві. Часцей за ўсё, гэта метадыка выкарыстоўваецца для дыягнастыкі раку прастаты, які з цягам часу да нас будзе вялікай праблемай, паколькі захвальнасць вельмі моцна расце. За мяжой мужчынства пасля 45 гадоў рэкамендуецца штогод праверыць наяўнасць прастатэспэцыфічнага антыгена. Мы таксама іздзем па гэтым шляху. Вядома каля 500 пухлінных маркераў, і ў Беларусі яны таксама выкарыстоўваюцца, але яны адносяцца да ліку высокаэкаратных тэхналогіяў даследавання.

— Што можна сказаць пра пастыяхавыя лячэння анкалагічных хвороб?
 — Як і ў выпадку з раннім дыягнастыкай, многае залежыць ад лакалізацыі пухліны. Пры выяўленні раку шчытападобнай залозы на ранніх стадыях можна гаварыць пра 15-гадоўую жыццёваасць. Рак скуры добра лячыцца без хірургічнага ўмяшання — праміненнем метадам. Самае важнае — правільна ацэньваць сітуацыю. Інфаркт, асабліва паўторы, — яшчэ больш небяспечны з пункту гледжання жыццёваасці. Рак жа добра лячыцца, калі пухлінка дробная і няма метастазаў.

— У нас высокая захвальнасць на рак скуры, лёгкага, страўніка, малочнай залозы і прастаты. У апошнія гады наемалася становачы тэндэнцыя змяншэння захвальнасці на рак страўніка, што можна звязаць са зменамі ў ігіенне харчавання. На ішчасце, паўсюдна з'явіцца можа купіць садавіну. Да ліку адмоўных тэндэнцый адносяцца рост захвальнасці на рак скуры, ад якога звычайна пакутуюць жыхары сельскай мясцовасці — сельгасработнікі сталага ўзросту.

— Медыкі любяць паўтараць пра неабходнасць вывучэння раку на ранніх стадыях, але ўвогуле, наколькі гэта рэальна?
 — Многае залежыць ад лакалізацыі пухліны. Найбольш значна дасягненні ў раннім выяўленні раку адносяцца ў гінекологіі. Акрамя

— У выпадку з раннім дыягнастыкай, многае залежыць ад лакалізацыі пухліны. Пры выяўленні раку шчытападобнай залозы на ранніх стадыях можна гаварыць пра 15-гадоўую жыццёваасць. Рак скуры добра лячыцца без хірургічнага ўмяшання — праміненнем метадам. Самае важнае — правільна ацэньваць сітуацыю. Інфаркт, асабліва паўторы, — яшчэ больш небяспечны з пункту гледжання жыццёваасці. Рак жа добра лячыцца, калі пухлінка дробная і няма метастазаў.

— У выпадку з раннім дыягнастыкай, многае залежыць ад лакалізацыі пухліны. Пры выяўленні раку шчытападобнай залозы на ранніх стадыях можна гаварыць пра 15-гадоўую жыццёваасць. Рак скуры добра лячыцца без хірургічнага ўмяшання — праміненнем метадам. Самае важнае — правільна ацэньваць сітуацыю. Інфаркт, асабліва паўторы, — яшчэ больш небяспечны з пункту гледжання жыццёваасці. Рак жа добра лячыцца, калі пухлінка дробная і няма метастазаў.

— У выпадку з раннім дыягнастыкай, многае залежыць ад лакалізацыі пухліны. Пры выяўленні раку шчытападобнай залозы на ранніх стадыях можна гаварыць пра 15-гадоўую жыццёваасць. Рак скуры добра лячыцца без хірургічнага ўмяшання — праміненнем метадам. Самае важнае — правільна ацэньваць сітуацыю. Інфаркт, асабліва паўторы, — яшчэ больш небяспечны з пункту гледжання жыццёваасці. Рак жа добра лячыцца, калі пухлінка дробная і няма метастазаў.

Гутарыла Святлана БАРЫСЕНКА.

Трэці рэспубліканскі агляд-конкурс прафесійнага майства срод падраздзяленняў і супрацоўнікаў патрульна-паставай службы міліцыі органаў унутраных спраў на прыз імя С.І. Васілеўскага праходзіць на працягу чэлага тыдня ў Мінску. Супрацоўнікі ППСМ дэманстравалі стравяную выпраку, тэхніку баявых прыёмаў барацьбы ды ўзровень фізічнай падрыхтоўкі. Але найбольш відовішчымі былі конкурсы ў апошні дзень — хуткасна маневраванне на службовых аўтамабілях УАЗ і эстафетнае пераадоленне паласы перашкод.

Услед за ветрам сярод фішак

Два гады запар да гэтага міліцыянеры маневравалі паміж фішак «боксаў», «змеек», «каляні» ды круцілі так званыя «міліцыйскія развароты» на «Жыгулях». Але сёлета арганізатары вырашылі ускладніць заданне і «Жыгулі» прамянялі на УАЗ-315195, больш вядомы ў народзе як «бобік». І вось на старце першы ўдзельнік, прадстаўнік УУС Магілёўскага аблвыканкама. Яго УАЗік затаіў паміж дзвюх стартваў фішак, гатовы ў момант сарвацца з месца.

— Увага... Марш! — судзіць падмайца сцяжок, і службовы аўтамабіль з прабукоўкай кідаецца на дыстанцыю. Азім элемент, другі, скрыгат гумавых шын па асфальце, трэці элемент... апошні віраж, фініш! — Ну Магілёў дае! Прыгожа дыстанцыю праляціць, калі сабе і дзве фішкі збіў, — дзеліцца ўражаннем з таварышам па службе нехта з міліцыянераў. І, сапраўды, рэкорд першага ўдзельніка трымаўся доволі доўга, пакуль да трасы не «дарваўся» старшы сяржант Валерый Тамашкевіч з УУС Мінскага аблвыканкама — у выніку ён і стаў пераможцам гэтага конкурсу.

Траса нескладаная, — дзеліцца ўражаннем Валерый, седзячы ў кабінце машыны і рыхтуючыся правесці пасля пераможніцтва журналістаў па маршрутце. — Толькі на УАЗіку ехаць нязручна: з-за высокай пасадкі не бачна фішак і ехаць даводзіцца амаль што ўспяляю. На «Жыгулях» было значна прасцей... Хаця ў май рудым Маладзечне па службе частка і даводзіцца ганецца на гэтых самых УАЗіках па парках і скверах, ды яшчэ які!

Па кўпінгах з пісталетам

Адкатаўшыся да абеда на машынах, каманды адраўлілі падсілкавацца. А пасля — рушылі ў бок ваеннага палігона «Валюшычына», да апошняга, вырашальнага конкурсу — «Паласы перашкод». Калі ўсе сабраліся на месцы, судзі правалі па ёй удзельніку. Ну што можна сказаць? Я пакуль пешкі прайшоў па няроўнай скасошанай траве, дык стаімуся, а канкурсантам даводзіцца не ісці, а бегчы, перадавоўваць перашкоды «сянча».

— Як Вы ставіцеся да арфаграфічных новаўвядзенняў «Звязды»? — Змены, прапанаваныя ў практычнай частцы арфаграфічнага закона, які знаходзіцца на разгледзе ў Палаце прадстаўніцкай і даччыцца ўдкладнення беларускага правапісу, з'яўляюцца вынікам назіранняў над маўленчай практыкай апошніх дзесяцігоддзяў і не закранаюць глыбінны лексічныя пласты самой мовы. Вылучаны арфаграмы ў словах *лідар, камп'ютар, шпіцаль, да ўніверсітэта, выканкам, фатэмаграм* сталі аб'ектыўным адлюстраваннем стану беларускай мовы на сучасным этапе, яны не ўтрымліваюць элементаў штучнасці, а толькі пацвярджаюць пашырэнне аканья як асноўнага фанетычнага закона нашай мовы, які, у адрозненне ад рускай мовы, фіксуецца на пісьме. Тое, што «Звязда» стала своеасаблівай эксперыментальнай пляцоўкай у выкарыстанні такіх новаўвядзенняў, робіць ёй гонар і дазваляе ўспрымаць у парламенце новай рэдакцыі «Правілаў беларускай арфаграфіі і пунктуацыі».

«акно», «разбураны мост», «роў», потым страляць з пісталета па шарыках, прабегчы штрафныя кругі (калі дрэна страляе), перабраца па раз'ездзе вагні і толькі тады фінішаваць! Але супрацоўнікі міліцыі аказаліся моцнымі хлопцамі і адолеўшы ўсе перашкоды пад бадзёрыя крыкі таварышаў. А самай хуткай, транымі, моцнымі і згуртаванымі (усё ж такі эстафетай!) аказаліся міліцыянеры з Мінскай вобласці — менавіта яны заваявалі каманднае першае месца на гэтым этапе. Усе. Конкурс завершаны. Але афіцыйныя вынікі будучы толькі заўтра, на ўрачыстым закрыцці спаборніцтва і ганараванні пераможцаў.

У святочнай форме па прызы

Каля дзвярэй будынка УУС Мінскага аблвыканкама удзельнікі спаборніцтва з самай раніцы сустрэклі два вайскоўцы ў парадных мундзірах, а ў актавай зале чакаў рад залацістых кубкаў, стос дыпломаў, ключы ад аўтамабіля ды скутараў (так-так, вочы вас не падманваюць!) і галоўны прыз — статуэтка абаронцы Айчыны з мячом і шчытом. З ваеннай дакладнасцю роўна а дваццаціх гадзінах цырымонія пачалася. На сцэну падняўся намеснік міністра ўнутраных спраў Віктар Філістоў, павіншаваў удзельніку з паспяховым завяршэннем спаборніцтваў і сказаў некалькі слоў:

— Я ўпэўнены, што ні адзін чалавек, які ўдзельнічае ў гэтым аглядзе-конкурсе, не з'едзе з гасцінца горада Мінска пераможным. Галоўнае, што вы набылі падчас конкурсу, — гэта, безумоўна, тэра выдзі, навыкі і майстэрства, якія дапамогуць вам з большай якасцю выконваць найскладанейшыя заданні патрульна-паставай службы. ППС — гэта асаблівая служба, бо менавіта яе супрацоўнікі павінны першымі прыйсці на дапамогу людзям у любой бядзе... А вось і самы ўхваляваны-прыемны момант — ганараванне пераможцаў. Кубкі і дыпломы атрымалі пераможцы ў асобных відах праграмы і ў агульным заліку. Найлепшым сярод супрацоўнікаў спецыяльных падраздзяленняў міліцыі стаў гродзенскі Дамітрый Куч, а сярод патрульна-паставай службы — мінчанін Аляксандр Арлоў. І нарэшце, абвешчаныя агульныя вынікі сярод камандаў: трэцяе месца і ключы ад скутара атрымалі супрацоўнікі УУС Магілёўскага аблвыканкама, другое месца і ключы ад двух скутараў — супрацоўнікі УУС Мінскага аблвыканкама, першае месца (другі год запар) і ключы ад новай аўтамашыны УАЗ — супрацоўнікі УУС Гродзенскага аблвыканкама. Як, ледзь не забыўся дадаць! Скутары і УАЗік раз'еддуца па Беларусі з карысцю для насельніцтва — яны падараны не асабіста ўдзельнікам, а застануцца на службе па ахове правапарадку.

Далей трохі стомленыя за апошні дзень спаборніцтвамі, але ішчлівыя конкурсанты спуścілься са сцэны і наступілі месца сваім папярэднікам — ветэранамі міліцыі. Іх таксама павіншаваў Віктар Філістоў і падарыў каштоўны падаруны — так было прадманстравана сувязь пакаленняў, мінулых, сённяшніх і заўтрашніх. Усё. Сёлетні конкурс прафесійнага майстэрства завершаны. Можна трохі адпачыць пад свежы запрошаных гасцей — Славы Нагорнага, Іскі Абалян ды гурта «Цяні-Штурхай», а потым зноў рыхтавацца. Да чарговага, чацвёртага конкурсу. Як думаеце, ці пераможа хто гродзенцаў?..

Павел БЕРАСНЕЎ.

Кацярына КАРСТЭН: «СРЭБРА» — НЕ МЕДАЛЬ!

Не памылюся, калі назаву Кацярыну Карстэн самай велічнай асобай у сучасным беларускім спорце. У свае 35 гады яна працягвае ўтрымліваць лідарства ў акадэмічным веславанні. Спартсменка прыехала на Радзіму ненадоўга. Наогул яна наведвае родных, якія засталіся тут, два разы ў год, бо, самі разумеюць, наколькі жыццё веславальшчыцы насычана спаборніцтвам і трэнерствам. Зараз Кацярына жыве ў Германіі непадалёк ад Кельна разам з мужам Вільфрыдам і дзевяцігадовай дачкой Аляксандрай. З двойчы алімпійскай чэмпіёнкай і шматразовай чэмпіёнкай свету я сустрэлася ў Мінскім аблвыканкаме, куды дзямі былі запрошаны тытулаваныя атлеты Міншчыны (Кацярына Карстэн родам з вёскі Асечына Крупскага раёна — Аўт.).

— Я прыехала, каб правесці родных, сваю маці, — кажа Кацярына. — На жаль, я не паспею ёй шмат дапамагчы, бо ў Беларусі ненадоўга. Праўда, гаспадарка ў маці не надта вялікая, таму мяркую, і без мяне ўсе родныя тут спраўляюцца.

Ці не плануеце ўзяць маці з сабой у Германію?

— У яе жадання няма са мной туды ехаць. Разумеюць: ёй цяжка даводзіцца, калі ўзяць яе з вёскі ў горад, а ў замежную краіну яшчэ больш складана запісацца, бо там яна адна будзе садзець. Я ж на зборах, спаборніцтвах. З кім ёй там размаўляць? Тым больш што тут у мяне засталіся тры браты і дзве сястры. Разам мы збіраемся рэдка. Удалося сустрэцца з усёй сям'ёй ў нашым сёлетнім на 70-гадовы юбілей мамы.

За час сваёй адсутнасці ў роднай вёсцы заўважылі нейкія змены?

— Вёска ў нас вельмі маленькая. У ёй жывуць толькі сталыя людзі, таму яна вымірае са сваімі жыхарамі. Я ўдзячная, што праклалі асфальт да дома маёй маці. Зараз да яе можна паехаць на машыне.

Калі дадому вяртаеца наш акадэмічны кідалінік молат Іван Ціхан, суседзі яго сустракаюць з вялікай пашанай. Як прымаюць вас?

— Безумоўна, калі нехта заўважыць, што я еду на машыне ці праходжу па вёсцы, вітаеца, бо мяне ўсе ведаюць. Вясюлькі кажуць, што рады мяне бачыць, «хваляюць» за мяне.

Дзе вас больш пазнаюць — у Германіі ці ў Беларусі?

— У Беларусі. Магчыма таму ў Германіі я адчуваю сябе больш вольнай і спакойна рыхтуюся, раблю сваю справу.

Вы сумуеце па сваёй малой Радзіме?

— Безумоўна!

Дачка на якой мове размаўляе дома?

— Спачатку вучылі рускай, аднак мы разумелі, што яна пойдзе ў школу ў Германію, таму пераключылі на нямецкую мову і крыху запуścіль рускую. У Беларусі ў мяне шмат плямёнчынаў, на паўгода старэйшая за маю дачку, таму з імі яна можа практыкаваць сваё маўленне ў час канікулаў, таксама па тэлефоне гутарыць з роднымі.

Хто даглядае Сашу, калі маці пастаянна ў спорце?

— Я імкнусь не выязджаць на зборы (трэнеры ў Германію), а толькі на спаборніцтва. Калі мяне няма побач, за дачкой наглядае адна знаёмая сям'я. Яна ў мяне вучыцца і займаецца спортам. Раней дачка (яна вучыцца ў чацвёртым класе) захаплялася гандболам, зараз перайшла ў валеболь. Яна любіць рухома гульні. Цікава, што фізікультурна дачка дзюджы не падабалася, бо трэба перааперацца.

Як на працягу доўгага часу вам удаеца захоўваць лідарскія якасці, станаўячы першай незалежна ад статусу турніру? Шэраг спартсменаў у асноўным выходзіць на пік формы толькі да гаюльнага старту сезона, а вы пастаянна ў тонусе...

— Паўна, у мяне ёсць ад прыроды такі талент (усміхаецца). Шмат залежыць і ад трэнера. Я не заўжды знаходжуся ў напружанні. Пасля Кубка свету ў мяне крыху зніжаюцца нагрузкі, каб спакойна рыхтавацца да асноўных спаборніцтваў — чэмпіянату свету, Алімпіяды.

Акрамя таго, вы вялікі тактык...

— Усё ж я ўжо дваццаць гадоў у акадэмічным веславанні. Воліт дапамагае.

Залаты медаль на чэмпіянаце свету, пяты па ліку, стаў для вас ужо звычайнай ці радаваліся яму як першай узнагародзе?

— Не. Тым больш што мой настаянік фізікультурны здолеў мяне пераканаць: калі ехаць у Мінск, то толькі, каб займацца

веславаннем. У час гутарыкі побач з жонкай сціпла стаў Вільфрыд Карстэн, якога было аб чым спытаць.

Усё ў чалавека атрымліваецца, калі ў яго добры тыл. Звычайна ўтульныя ўмовы стварае жонка, а ў вашай сям'і, наколькі я разумею, усё наадварот? Што вы такое робіце, што Кацярына ўвесь час перамагае?

Фота Волгі ЛАСКА

Анкета «Звязды»: Кацярына Карстэн.

Мянушка: Кацярына Вялікая. Так спартсменку называюць за яе першынство на турнірах рознага ўзросту на працягу доўгага часу

Захалены і адданы: Кацярына аддае перавагу катанню на веласіпедзе, плаванню ў басейне, паездкам да Рэйна, але больш цэніць пасіўны адпачынак дома побач з сям'ёй

Мара: выйграць Алімпіяду

Кур'ёз: у акадэмічным веславанне дзяўчынка (тады прозвішча Каці было Тадавіч) прыйшла дзякуючы таму, што прапанова трэнера па гэтым відзе спорту спецыяльна заваліла тэсты па лёгкай атлетыцы, якой ёй спачатку прапанавалі займацца.

- Я працую крыху як трэнер, дапамагаю, калі трэба даглядаць Аляксандра, арганізую графік, напрыклад, што і дзе мы будзем есці. Магу знайсці бус для паезджак жонкі, бо яе доўгія ногі не ўваходзяць у звычайны аўтамабіль.
— У вас капрызная жонка? Вы дазваляеце ёй некаторыя слабасці?
— Ох, я ведаю толькі, што калі яна вельмі моцна трэнеруецца, то потым на працягу гадзіны яе леець не чапаць.
— Якія ў вас адносіны з беларускай цешай?
— О, я самы любімы яе сын (смяецца).
— Не сын, а зяць, — папраўляе жонка.
— Што такое зяць? — не разумее муж.
— Ты — зяць, Слава — зяць, — тлумачыць Кацярына.
— А, добра, — згодны суразмоўца.
— Вы ў Беларусі прыязджаеце з задавальненнем?
— Безумоўна! Мне нават кажуць тут, што я не немец, маўляў, у мяне толькі нямецкі пашпарт.
— Што вам падабаецца ў Беларусі?
— Я вельмі люблю дракні. Спрабавай зрабіць дома нямецкі варыянт, але гэта ўсё роўна не так смачна, як у Беларусі.
— Што вы падрабэжы жонцы, калі яна выйграе чарговую Алімпіяду?
— Праблема, — задумваецца. — Сябе падару.
— Наогул вас не засмучае, што ваша жонка не хатняя гаспадыня, а спартсменка, якая заўжды занятая?
— Не. Для мяне гэта не праблема.
— Хто ў вас дома гаюльчы?
— Гэта... — не паспявае вымавіць Вільфрыд, як яго апырдавае жонка.
— ...гэта Аляксандра.
— Ну, пэўна, так, — пагаджаецца муж.
Ірына ПРЫМАК.

У МОВЕ «ЗВЯЗДЫ» АДЛЮСТРОЎВАЕЦА СЕННЯШНЯЯ БЕЛАРУСЬ

Імкліваць жыццё ў постіндустрыяльную эпоху выклікае адпаведнае пераарэаганізацыю ў беларускай мове як сістэме, якая абнаўляецца найперш у публіцыстычным стылі. Зразумела, што газета аб'ектыўна не можа понасна захоўваць усталяваныя нормы літаратурнай мовы, бо каз ад узнікнення ў маўленчай практыцы новага слова да замацавання ў слоўніках становіцца перыяд яго засваення, а гэта выклікае непазбежнае сутыкненне тэорыі і практыкі. Адпаведна «Звязда» можа станаўячы для адных разбуральным нормай, а для другіх — эксперыментальнай пляцоўкай для творчага развіцця беларускай мовы, публіцыстычнага стылю. Праблемы, якія ўзнікаюць пры гэтым, супрацоўнікі рэдакцыі абмяркоўвалі падчас сустрэчы з дацэнтамі кафедры стылістыкі і літаратуранага рэдагавання Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта кандыдатамі філалагічных навук Ганнай Іванаўнай БАСАВАЙ і Патром Патрывічам ЖАЎНЯРОВІЧАМ.

нак у іншых публікацыях адчуваецца імкненне пазбавіцца ад такой шматзначнасці, бо ўсё часцей сустракаецца прыметнік *складовы* ў дачыненні да часткі (але ён судносоцца ў слоўніках са *складам* часткай слова — «складовыя пісьмоўкі») і назоўнік *складнік*, які не зафіксаваны слоўнікам, але з дзесяці гадоў функцыянуе ў навуковай, у прыватнасці лінгвістычнай, літаратуры. Лексема *складнік* можа змяніцца і ўсё словазлучэнне «складовая частка». Мяркую, так і будзе.

Яшчэ адзін прыклад — выкарыстанне слова *аховнік* замест *жадаючы*. Ненатуральнасць слова *жадаючы*, якое супадае з дзееспрыслугом (напрыклад: *Жадаючы* і найхутчэй выканаць заданне, усё вучні спыталіся), вымушае спыніць выбар на слове *аховнік*. Акрамя таго, гэта слова ў першым значэнні «той, хто мае жаданне аднаго» і ўсё словазлучэнне «жадаючы» можна зрабіць натуральную замену «для ўсіх, хто мае жаданне». Дададзім да гэтага, што назоўнік *аховнік* і *аховчы* якраз маюць памяту *разм.* і ўплываюць на стылістычны афарбоўку выказвання; у тэксце яны абавязкова павінны прэзентаваць адмысловую аўтарскую задуму.

Дасведчаны погляд

Як Вы ставіцеся да арфаграфічных новаўвядзенняў «Звязды»?

— Змены, прапанаваныя ў практычнай частцы арфаграфічнага закона, які знаходзіцца на разгледзе ў Палаце прадстаўніцкай і даччыцца ўдкладнення беларускага правапісу, з'яўляюцца вынікам назіранняў над маўленчай практыкай апошніх дзесяцігоддзяў і не закранаюць глыбінны лексічныя пласты самой мовы. Вылучаны арфаграмы ў словах *лідар, камп'ютар, шпіцаль, да ўніверсітэта, выканкам, фатэмаграм* сталі аб'ектыўным адлюстраваннем стану беларускай мовы на сучасным этапе, яны не ўтрымліваюць элементаў штучнасці, а толькі пацвярджаюць пашырэнне аканья як асноўнага фанетычнага закона нашай мовы, які, у адрозненне ад рускай мовы, фіксуецца на пісьме. Тое, што «Звязда» стала своеасаблівай эксперыментальнай пляцоўкай у выкарыстанні такіх новаўвядзенняў, робіць ёй гонар і дазваляе ўспрымаць у парламенце новай рэдакцыі «Правілаў беларускай арфаграфіі і пунктуацыі».

А якія працысы адбываюцца ў лексічнай сістэме беларускай мовы? Што стаючыма можна адзначыць у «Звяздзе»?

— Дастаткова зазірнуў у беларускі слоўнік 20-гадовай даўнасці і перакананы, што ні адно, да прыкладу, са слоў *лінава, ліцей, калідар, бакалар, мастёр* не суднаадносілася з адлюстраваннем такага значэння «той, хто мае жаданне аднаго» і ўсё словазлучэнне «жадаючы» можна зрабіць натуральную замену «для ўсіх, хто мае жаданне». Дададзім да гэтага, што назоўнік *аховнік* і *аховчы* якраз маюць памяту *разм.* і ўплываюць на стылістычны афарбоўку выказвання; у тэксце яны абавязкова павінны прэзентаваць адмысловую аўтарскую задуму.

Давайце больш падрабязна разгледзім менавіта размоўную лексіку. Як да яе ставіцца ў мове газеты?

— Праблема беларускай мовы да сёння заклучаецца ў недастатковай стылістычнай дыферэнцыяцыі лексікі. Тыя дзвесце гадоў адсутнасці кніжнай традыцыі (XVIII—XIX стагоддзі) выклікалі развіццё пісьмовай разнавіднасці беларускай мовы з асновай на гутарковым стылі. Таму становіцца зразумелым, што мова беларускамоўнай «Звязды» будзе больш насычаная размоўнай лексікай, чым, напрыклад, перакладу: «Дысцыпліна — складальнік поспеху». Ад-

Як, на Ваш погляд, успрымаюцца ў нашых тэкстах дзееспрыметнікі?

— Нас чэсціць тое, што газета пачала ўшчыр выкарыстоўваць больш шырока беларускай мовы формы дзееспрыметнікаў з суфіксамі *-л-, -н-, -льн-*. Тым жа, не згаджаецца з выразамі *захваларыня* не спяшачыцца, «у пошук імя загінулых», «пра лёс абінававаных», «крыжы з нержавяной сталі», «ад зямельных гужазіспных кампаній», «энергабэрагальна тэхналогіі», «увільгатляючы кроўмы», нагадаем: рускі пісьменнік Аляксандр Салжанікін таксама выступіў у адным са сваіх артыкулаў за вяртанне суфікса *-л-* у рускіх дзееспрыметнікаў, падкрэслішы менавіта народнасць гэтых формаў (вазьміце славуты радок Сяргея Ясеніна: «Клён ты мой опавіш, клён заледзены!»). Што тады ўжо казаць пра беларускую мову!

Часта ўзнікаюць цяжкасці адносна формы словазлучэнняў з прыназоўнікам па. Якія парадкі Вы маглі б даць?

— Рэч у тым, што калі словы пасля прыназоўніка па маюць множны род або жаночы род адзіночнага ліку, то цяжкасці тут няма: стаюць гэтыя словы ў месным склоне (*па нашых дарогах, па цяжкай атлетыцы*). Праблемы якраз узнікаюць, калі пасля прыназоўніка стаюць назоўнікі мужчынскага ці ніякага роду ў адзіночным ліку: *па рашнінню (-і), па тэнісу (-е)* і г.д.

Утэрніны бланк страховага сведчання

Белгасстраха по абязбавальнаму медыцынскаму страхаванню іностранных граждан і лиц без гражданаства, вренно пребывающих в Республике Беларусь, формы 2РН серии ББ № 1499001 считать недействительным.

Открытие акционерное общество «Белорусский банк развития и реконструкции «Белинвэстбанк»

ЗВЯЗДА

Утэрніны бланк страховага сведчання

Белгасстраха по абязбавальнаму медыцынскаму страхаванню іностранных граждан і лиц без гражданаства, вренно пребывающих в Республике Беларусь, формы 2РН серии ББ № 1499001 считать недействительным.

Открытие акционерное общество «Белорусский банк развития и реконструкции «Белинвэстбанк»

ЗВЯЗДА

Утэрніны бланк страховага сведчання

Белгасстраха по абязбавальнаму медыцынскаму страхаванню іностранных граждан і лиц без гражданаства, вренно пребывающих в Республике Беларусь, формы 2РН серии ББ № 1499001 считать недействительным.

«Звязда» ўзяла праблему...

«ПАЛКІ Ў КОЛЫ»

У артыкуле пад такім загалюкам («Звязда» за 10 ліпеня) аналізавалася парадаксальная сітуацыя, якая склалася ў пасёлку Наваельня Дзятлаўскага раёна. У ААТ «Наваельненскі мікрайаграснаб» была спынена вытворчасць дызельнага біяпаліва з выкарыстаннем распавага алею спецыяльнай ачысткі, хоць ад яго спажаўчыю не было ніводнай прээнзіі на якасць новага айчынага прадукту. Свае стаючыя меркаванні аб ім карэспандэнту «Звязды» выказалі кіраўнікі шэрагу падпрэміяў, дзе ўжо працавалі з гэтым палівам, адсутнасць рэкламацыі на яго якасць пацвердзілі і ў Гродзенскім аблвыканкаме.

Артыкул быў разгледжаны ў Дзяржаўным камітэце па стандартызацыі. Першы намеснік старшын камітэта В. Назаранка паведаваў, што вытворца дызельнага біяпаліва з выкарыстаннем распавага алею павінен мець на сваю прадукцыю тэхнічныя ўмовы. І гэтыя тэхнічныя ўмовы ў ААТ «Наваельненскі мікрайаграснаб» маюцца. У рэдакцыі тэхнічных умоў ТУ ВУ 500048572.001-2006, накіраваных на Дзяржстандарт 26 ліпеня 2007 года, ААТ «Наваельненскі мікрайаграснаб» устануў усе заўвагі Дзяржстандарту.

Што датычыцца пытання аб аднаўленні паставак дызельнага паліва ў адрас Наваельненскага мікрайаграснаба, то Дзяржстандарт альбо падпарадкаваным яму дзяржаўным арганізацыям не выдаваў прадпісанняў аб забароне вытворчасці і (альбо) рэалізацыі біяпаліва дызельнага, якое вырабляецца ў Наваельні на ТУ ВУ 500048572.001-2006.

Дырэктару ААТ «Наваельненскі мікрайаграснаб» прапанавана накіраваць неабходны матэрыялы ў Міжведнавую рабочую групу па арганізацыі вытворчасці і вызначэння сферы прымянення дызельнага біяпаліва для прыняцця далейшых рашэнняў.

З артыкулам «Палкі ў колы» таксама азнаёмлілі ў Міністэрстве эканомікі. Намеснік міністра В. Найдуню паведаваў рэдакцыі, што вывучэнне мэтазгоднасці прымянення расліннага алею ў якасці паліва праводзіцца ўрадам і аблвыканкамаі паводле даручэння Прэзідэнта Рэспублікі Беларусі Аляксандра Лукашэнка ад 4 кастрычніка 2004 года. Гэта пытанне двойчы разгледжана на пасяджэннях Прэзідыума Саўміна Беларусі ў 2004 і 2005 гадах.

У выніку выканання адпаведных даручэнняў урада ў рэспубліцы сфарміравалася два тэхналагічныя накірункі выкарыстання алею распавага ў якасці кампанента для атрымання дызельнага біяпаліва. Па прапанове Гродзенскага аблвыканкама першы накірунак, у плане комплекснага развіцця шэрагу раёнаў вобласці, у тым ліку малых і сярэдніх гарадскіх паселішчаў і ў мэтах самазабеспячэння бяловай сыравінай, рэалізуецца ў ААТ «Наваельненскі мікрайаграснаб» — з атрыманнем з насення распы ачышчанага сыравіны і дабаўкі да дызельнага паліва. Гэта дабаўка (айчынная арыгінальная распрацоўка) утрымлівае ў сваёй аснове распы алеі спецыяльнай ачысткі і іншыя інгрэдыенты. На рэалізацыю гэтага накірунку падпрэмія выкарыстоўвае ўласныя сродкі і крэдытныя рэсурсы банкаў.

Другую тэхналогію (атрыманне з распавага алею метылавых эфіраў тлустых кіслот

Сто дваццаць п'ятая вёсень пасля нараджэння Песняра. Гэтакама як тады, калі шчаслівая маці прынесьла ў Свет сваё немаўля, тут урачыста гараць залатыя свечкі кастрычніцкіх бяроз, кладуцца пад ногі жоўта-барвовыя дываны аджылалі лістоты.

Зноў ліставей адносіць у невядомае далёка вонкавую прыгажосць гэтых мясцін, з-за чаго яшчэ больш выразна бачыцца вачэйнае. У чародзе зім і вёсен сыходзяць галасы жывітэнаў наваліны, саваківіцкі ручай, студзенскіх завей... Назаўжды застаецца толькі голас Песняра — прарочы голас, які назаўжды злучыў Вязынку і Сусвет.

ВЯЗЫНКА. БАБІНА ЛЕТА

Сонейка сушыць на вецці Росныя пацеркі раіцы — Самае светлае ў Швеце Бабіна лета ў Вязынке. Вёсень тут вершы складае І, як сапраўднага паэта, Кожны лісток пазнае: «Вязынка. Бабіна лета...» Тут, дзе хваіны як храмы Высяцца ў далі дасветнай, Цераз гады і туманы Бачыцца постаць Паэта.

Вось ён, Пясняр лютэцны, Долю Айчыне прарочыць... ..васені доўгія цені Цягнуцца ў зімнія ночы... Вязынка. Бабіна лета Перад смугой і слаю, Жоўты лісток прад Паэтам Зоркай ляжыць залатою.

Малую вёсені партрэт Фарбамі, што папрасіў у клёна, — Залатой, чыроваю, зялёнай — Каларовы звонкі трыялет. Малую вёсені партрэт Словамі, што з песні ўзяў сумотнай: Верасен, туманы, птах адлетні І завея, што ляжыць па птахам ўслед. Я пастаўлю вёсені партрэт Там, дзе ціхі прычымка бахніцы — Хай цяплом іконы авясціцца Верасня апошні запавет.

Я прыйдзе сон з-за белае мяккі, Каб зноў жыццё вясновыя надзеі... Я ведаю: пасля цямоты днее, Спявае птах пасля нямой цішы, І я табе кажу не без надзеі: Лычы са мной асенія дажджы.

Рэпарцёр атрымаў заданне...

Зоркі запальваюць не толькі на небе, экранам тэлебачання і гатэлях. Не ўсе ведаюць, што напаткала «зорная хвароба» і рэстараны. У свеце вялікай кулінарыі кожны год друкуецца самы аўтарытэтыны сусветны рэстаранны каталог Michelin, у якім крытыкі даюць ацэнку генералам імперыі харчавання. Мішленавскі рэйтынг абвясчае свой канчатковы «прыгавор» не толькі шэф-паварам і рэстаратарам. Ён яшчэ і аўтарытэты гід для гурману і турыстаў. Прычым штогод у каталог заносзяцца новыя месцы, і такім чынам генералы ператвараюцца ў кулінарных маршалаў. Акрамя таго, некаторыя рэстараны могуць быць пазбаўлены прывілеянага становішча. Непарушальнасць маркванна Мішлена настолькі высокая, што сустракаліся выпадкі, калі пасля выхаду ў свет новага рэйтынгу шэф-повар заканваў жыццё самагубствам.

Фота Патра ФАМІНА

У нашай краіне гаспадарнічы рух таксама развіваецца. Больш за ўсё рэстарану, бараў, кавярняў, піцэрый, закусачных, сталовых, пельменных, кулінарных, бістэр-роў сталіцы. Расце колькасць мініч- і прыздзяч, якія аздаюць перавагу абеда і вячэры ў горадзе менавіта ў гэтых пунктах харчавання. Існуючы і аматары, якія проста бавяць у любімым рэстаране вольны час. Аднак на пытанне, жыць — каб есці, ці есці — каб жыць, згаданая катэгорыя асобаў даўно знайшла. Патоўм перайначыла яшчэ адзін выраз, які зарэзгучыць як «скажы мне, што ты ясі, і я скажу, хто ты». А зараз амаль падходзяць да вырашэння пытанні адной дзімлы: скажы, дзе ты ясі, і я скажу, хто ты есці. Між тым, да нас мішленавскія крытыкі пакуль не даехалі, роўна як і да рэстарану суседніх краін. Карэспандэнт «Звязды» вырашыў выправіць гэтую акалічнасць, самастойна даследаваўшы сталічныя гаспадарнічыя вынаходствы. Ацэна будзем смак трыста, далікатнасць абслугоўвання, статус і ўзровень месца, суданосныя кошы і якасці меню. І, вядома ж, прыздзячліва шукаў недахопы — як без гэтага! Выстаўляем зоркі, які і ў Мішлена, чым мы горшыя. І павінна быць максімум тры. Спладзюся, што пасля выхаду матэрыялу, які, дарчы, не ўтрымлівае ніякай рэкламы, ніхто з кухараў рэстарана ці афіцыянтаў не зробіць спробу самагубства.

Тры зорачкі. За шакалад для «мажораў»... Адразу ж скажу, каб не паўтарацца, што для вандравання па кулінарных каралеўствах трэба быць эканамічна падрыхтаваным. За здавальненне трэба раслашчавіцца, іншым разам і шмат.

Пачнём са стэльнага месца. Хто хоча ў дажджлівае надвор'е трапіць адразу ж з вуліцы ва ўтульную гасцінню, абсталяваную ў віктарыянскім стылі, нога прыносяць у «Маю англійскую бабулю». Каб больш зразумела, віктарыянскі стыль — гэта той, які мы ўяўляем класічным англійскім. Чамусьці

можна пакаштаваць толькі тут. Праце не так даўно, як іншыя, але адразу ж набрала славу. Праўда, музыка крыху не падходзіць да канцэпцыі, але гэта ўжо дробязі.

Тым, хто мае звычку ў час размовы з таварышам які бы нядбайна кінуць: «Паўгадзіны таму сустракаўся ў (назва) з (імя вядомай асобы)», можна парэкамендаваць месца для спробы, метражскаўляю і спешчаных мамчыных сыноў-дачок, якія не ведаюць, куды патраціць свае (хутчэй, бацькоўскія) грошы. Але ўсё роўна яно мне падабаецца! Хоць нехта з наведвальнікаў і заўважае што раней было лепш. Тым не менш. «Мажорны», гламурны «Coffee Inn». Прынамсі, марожана там упрыгожваецца лепш за ўсіх. Памяцанна невялікая, затое, як гэта прынята казасць, з пратэзай-сці. Ураціць павіна нават святло і колер у самых паэтамых месцах кафе. Дзе? Убачыце самі.

Аўтарытэтная «Вестфалія» — там хоць часам і перасолена, на мой погляд, але ўсё роўна смачна. Праводзіць сур'ёзныя сустрэчы з замежнымі партнёрамі, перамовы і прэзентацыі, банкетны, вяселлі вельмі спадручна. Не буду катэгорычна сцвярджаць, але магчыма гэта радкі рэстаран, дзе сапраўдна еўрапейская кухня. А калі рамантыка? Тады «Мон кафе». Дарчы, тут можна пакаштаваць смачнае сушы і не вельмі дарага. Акрамя таго, павольная, лёгкая атмасфера, і два паверхі — месца хоць і ўсім і для ўсяго.

Безумоўна, нельга абісці марскоў тэму, тым больш што прыгатаваць морепрадукты і рыбу больш складана, чым мяса. Калісьці яго рыбныя сулчкі былі вядомыя ўсюю Мінску. Марскоў меню захавалася ў «Брытанцы» і зараз, дзейнічаюць скаркі. Утульная атмасфера, і, дарчы, смяка старанні, пад млявы голас кожа вельмі прыемна танцаваць парам ці проста пацягваць катэйлі. А «Сёмае неба» — увогуле легендарны рэстаран. Хоць невядома, чаму сёмае, бо знаходзіцца на шостым паверсе. Маленкая, але ўтульная кавярня «Кватал сіці», якая больш падобная на бар, можа, і не такія папулярная, але месцы ў ёй заняты наведвальнікамі пастаянна.

Калі проста хочаце падпіскавацца, тады вам у «Вясёлку». Раю заказаць піцу з закрытым верхам — не ў кожнай піцэрыйнае пакаш-

Галоўны рэдактар У. НАРКЕВІЧ. РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ: І. БАРАНОЎСкі, С. ГРЫБ, У. ЗДАНОВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), Н. КАРПЕНКА, Л. ЛАХМАНЕНКА, Т. ПАДАЛІК, С. ПРОТАС (намеснік галоўнага рэдактара), С. РАСОЛЬКА, Л. РЫЖАНКОВА (першы намеснік галоўнага рэдактара), Л. СВДРЬЦКАЯ, А. СЛАНЕУСКІ (намеснік галоўнага рэдактара), В. ЦЕЛЯШУК, І. ШЧУЧЭНКА. НАШ АДРАС: 220013 г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а. ТЭЛЕФОНЫ: прыёмная — 287-19-19 (тэл./факс); аддзелаў: п'сьмаў — 287-18-64, падпіскі і распушчэння — 287-18-51, юрыдычная — 287-19-68, сакратарыята

...запаліць зорку для рэстарана, альбо Скажы мне, дзе ты ясі, і я скажу, хто ты...

«Маю англійскую бабулю» пачалі называць рэстаранам, хоць больш за ўсё яна нагадвае кавярню. Аднак розніца невялікая, бо кліентам стае роўна, а апошнім часам мяжа стале зусім празрыстае. Інтэр'ер падобны на пакоі сапраўднага асабняка часоў Шарлака Холмса. Мэбля, сталовыя прыборы, здымкі эпохі, калі фатаграфію толькі вынайшлі... Здаецца, праз некалькі хвілін прыйдзе афіцыянт і, згодна з усім шырманямам, агучыць: «Ваша аўсянка, сэр». Абслугоўванне самае ветлівае і, зноў жа, сапраўдны гарачы шакалад у Мінску

Акрамя дзяжурнай для такіх месцаў кавярня, якая адпавядае «Бурштынаву», вельмі раю, калі яшчэ засталася ў меню. Раней — таму што асартымент апошнім часам мяняецца ўсюды даволі хутка. Але не заўсёды гэта адбываецца з-за бняка часоў Шарлака Холмса. Мэбля, сталовыя прыборы, здымкі эпохі, калі фатаграфію толькі вынайшлі... Здаецца, праз некалькі хвілін прыйдзе афіцыянт і, згодна з усім шырманямам, агучыць: «Ваша аўсянка, сэр». Абслугоўванне самае ветлівае і, зноў жа, сапраўдны гарачы шакалад у Мінску

тэш. Смажаныя стравы з курыцы таксама прыдатныя. Пастаянны кліентаў адміністратар звамоніць і заўсёды знойдзе для іх свабоднае месца. Мінус зноў жа ў гэтым — у савабоднага за сталом крэслы могуць падсадыць яшчэ аднаго наведвальніка. Прыстойна выглядае і кафе «Батлейка», якое раней называлася «Маладзёжнае», а яшчэ часцей — «Тэлевізар». У прынцыпе, маладзёжным яно і засталася, добрыя салодкія стравы. А калі хочаце паісці ў кавярню, дзе знойдзеце прытулак для ўсіх, то тады адразу ж у «Фрэскі». Сапраўды гэта ўтульнае месца, з некалькімі заламі, дзе прастора і стравы па густу знойдзеце для кожнага. Шырокі выбар элітных напояў высокай градаўскай.

Асобна спынімся на такім «харчовым пункце», як «Lido». Магчыма, гэта адзінае месца ў горадзе, якое мае сапраўды разумныя адносіны кошт—якасць, прычым стравы вельмі дастойныя. Але ўсё ж такі гэта не рэстаран, як мы прывыклі разумець, са сталікамі і афіцыянтамі, а бистро. Затое можна убачыць, як гатуецца стравы, і выбіраць іх бяскожна. Прынцып самаабслугоўвання і разнастайнасць «народных» блюдаў робіць гэтае месца любімым і сярэд іншаземцаў, якія хочучь пазнаёміцца з жыццём горада.

Адна зорка. За даступнасць «Карыснае» месца — бар «Духмяны», у якім магчыма, не баючыся наступстваў для страўніка, заказаць шаурму. Дакладней, можна было, чамусьці летам яе перасталі прадаваць. Спладзямся, не назаўсёды.

Калі проста хочаце выпіць келіх-другі пива са старым знаёмым, пагугрыць «за жыццё» і адкінуць усё свецкія фарманасці, тады наведвайце бар, які чамусьці завешча пабам, што за Домам быту на вуліцы Маскоўскай. Пива «Бівер» нефільтраванае ёсць толькі ў некалькіх месцах у горадзе, у тым ліку і ў гэтым пабце. Можна, гэта і не ірландскі «Гініс», але ўсё роўна прыйдзе пакаштаваць келіх-другі яшчэ раз. (Дарчы, сапраўднага «Гініса» ў краіне няма ўвогуле, смак жа ўсяго таго, што прадаецца, не дасягае аталону.)

Метраў праз трыста вы знойдзеце і бар «Егіпет». У гэтых месцах можна правесці вечар успамінаў старых сяброў. А ў кавярні «Саляды фальверак-2» можна набыць чужоўныя торты.

Калі маеце паўгадзіны, знаходзіцеся ў цэнтры горада і не ведаеце, дзе праехаць што-небудзь, каб не быць галодным, то можна зайсці ў кавярню, што знаходзіцца на першым паверсе ўніверсама «Цэнтральны».

І ложка дзёгцю на дэсерт... А зараз крытыка, яна, на жаль, дачыцца амаль усіх месцаў, незалежна ад іх узроўню. Галоўнае, на што звяртаецца ўвага спачатку, дык гэта аб'ём порцыі, які, не будзем далёка хадзіць, у летняй кавярні Вільноса ці Масквы адчувацца большы, чым у нашых рэстаранах, і не толькі мінскіх. А паспрабуйце прывесці за сталік летняй кавярні. Да вас адразу ж падбягуць афіцыянткі з прапановай што-небудзь заказаць. Калі вы адмовіцеся, то вымушаны будзеце пакінуць кавярню, хоць свабодных месцаў будзе хоць адбаўляць. Нічога падобнага ў іншых краінах няма.

Калі ж афіцыянт вам прынесці думяна завараны чайнік гарбаты

радкага гатунку, якая нідзе больш не знойдзеце, ставіць на стол, і вы бачыце, што рука ў чайніка трыснутая і акуратна залееная, то ўвесь «кайф» адразу ж прападае. Пра тое, што плафоны святлілікаў у кожным другім рэстаране сталіцы брудныя, абрусі з хлебных крошчак, плямамі і часам з дзіркамі ад цыгарэт, таксама ўсе бачыце. Часам складаецца ўражанне, што дасягнуўшы плавкі па кошыце, гаспадары рэстаранаў ні ў чым астатнім павышчы ўзровень свайго «стварэння» не збіраюцца. Гэта адбывае шматлікіх кліентаў. Па спляхавы паважачоны сьвеце чалавек па тэла рапотно чытаецца на сталовых прыборах, больш у кавярню не прыйдзе. Ніколі, і сяброў скажа. А з гэтых дробязяў і складаецца рэпутацыя.

Пра нывагу адміністратараў, напэўна, і казаць не трэба. Персанал, які задейнічаны ў сферы харчавання, не-не ды і дэзавяе хамства. Пра тое, што попельніцы на сталіках трэба мяняць кожны раз, як яна стане поўнай, некаторыя з афіцыянтаў не ведаюць увогуле, як і пра тое, што сталікі для тых, хто курыць, і хто не ўжывае цыгарэт, не павінны знаходзіцца ў неарэспанды блязкісі. І, на жаль, прыдзірлівы кліент абавязкова сустрэне (больш дачыцца бараў, чым кавярняў і рэстаранаў) такую вядомую ўжо з'яву, як «недаважыць, недаўлі, аблічыць».

Як у адной з еўрапейскіх сталіц, у Мінску вельмі мала месцаў, дзе можна паснедаць. Стравы ў меню ў розных умовах частва паўтараюцца, пастаянныя наведвальнікі не-не ды і кажуць, што пры высокім ценіку і аднолькавым выбары ва ўсіх «цэнтральных» кавярнях і рэстаранах, што размысіліся паабалалі і лепша праспекта Пераможаў, лепш гатаваць самі і дома. Ці адкрываць уласны рэстаран, каб працаваў ён як мае быць. Аднак можна зразумець, што на сёння рэстаранны бізнэс толькі развіваецца. Сапраўды элітных месцаў, у разуменні сусветных стандартаў, у нас няма. Аднак можа пакуль яны і не патрэбны, лепш, каб з'яўлялася больш не вельмі дарагіх і якасных кавярняў, зараз іх, пры бачым мностве, не хапае. Пры ўсім гэтым, за апошнія гады гаспадарнічы і рэстаранны рух у нашай краіне зрабіў значныя поспехі, і, спладзямся, будзе ісці наперад і далей.

«Двойку» ліквідавалі

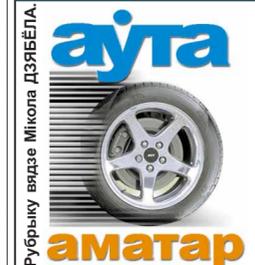
Як паведамілі карэспандэнту «Звязды» ў адзеле арганізацыі пасажырскіх перавозак КУП «Мінсктранс» Мінгарынкама, з 1 кастрычніка ў сталіцы арганізавана работа новага аўтобуснага маршруту № 62 «ДС Каліноўскага — ст. метро «Парк Чаюскіна» і адначасова з гэтым закрыты тралейбусны маршрут № 2 «ДС Каліноўскага — Запарожская плошча».

Сардэчна віншую любіму маіму і бабулю Ніну Аляксандраўну Дылеўскую з в. Выверы з 60-годдзем. Жадаем здароўя без лекаў, добра, спакоі і доўгага веку. Дзеці, унукі.

Усмійнемся!

Скачкі. Перад пачаткам у канюшно заходзіць інспектар іпадромы і бачыць, як адзін трэнер нешта дае свайму каню. Інспектар: — Што гэта за таблеткі? — Гэта?.. Гэта проста кармамелькі. Сам ем, вось даў і каню. Хочаце? — Ну давайце. Перад самым стартам трэнер

Рубрыку вядзе Мікола ДЗЯБЕЛА

Аўташкола СВАБОДУ ТАРЫФАМ

Зусім вэрагодна, што беларускія аўташколы зноў атрымаюць магчымасць самастойна ахвіжыццачы трыфарту палітэку. У прыватнасці, Міністэрства транспарту і камунікацыі прапануе адмяніць фіксаваныя для ўсёй краіны тарыфы на аплату паслуг аўташкол і зноў вярнуцца да ранейшай практыкі, калі кожная навучальная ўстанова такога кшталту мела свой «прыжэбны» тарыф. Такім чынам, многія вучэбныя арганізацыі, якія раней не маглі развівацца з-за «тарыфнай ураўніраванасці», зноў атрымаюць магчымасць набраць афарбты і задвальныя патрэбы адмысловыя рынку паслуг. Бо зараз, каб стаць курсантам аўташколы, напрыклад, у Мінску трэба адстаць у чарзе ад 3 да 9 месцаў. І з цягам часу гэтая праблема ўсё больш абстрактная, паколькі «аўтамабілізацыя» краіны ідзе імклівымі тэмпамі: за першую палову гэтага года колькасць прыватных транспартных сродкаў у Беларусі павялічылася на 40 працэнтаў.

Аўтапарала ТУМАН — ЗДОЛЬНЫ НА ПАДМАН

Падчас руху ў тумане ў вадзіцельна ўзнікае аптычны падман. Здаецца, што чырвоныя лімапкі аўтамабіля, які едзе наперадзе, яшчэ далёка і можна прываіць хуткасці. Ні ў якім разе не паддавайцеся такой спакусе. Трымайцеся як мага далей ад «лідара гонкі» і ўвогуле не рабіце рэзкіх маневраў, рух павінен быць паступовым. Безумоўна, падчас руху ў тумане павінны быць уключаны адпаведныя фары. Калі машына не абсталявана «процітуманкамі», то неабходна ўключыць бліжняе святло, яно больш эфектыўнае. Апроч таго, пажадана адчыніць вокны аўтамабіля і прыслухавацца да гу-

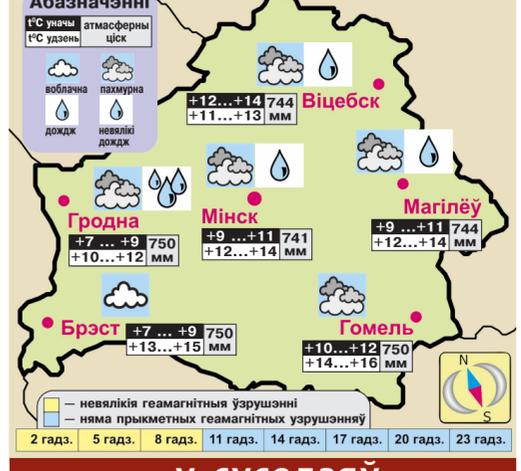
Аўтапарала ТУМАН — ЗДОЛЬНЫ НА ПАДМАН

Дзяжуртэксспецыя Беларускай сумесна з кампаніяй «МТС» рас-

Сёння

Table with weather forecasts for various cities: Сонца, Месяц, Мінск, Віцебск, Магілёў, Гомель, Гродна, Брэст.

Надвор'е на заўтра

...у суседзях

Table with weather forecasts for neighboring cities: ВАРШАВА, ВІЛЬНЮС, КІЕВ, МАСКВА, РЫГА, С-ПЕЦЬЯРБУРГ.

3 кастрычніка

1993 год — пік канстытуцыйнага крызісу ў Расіі: прыхільнікі Юрыянага Савета паспрабавалі штурман захапіць будынак тэлецэнтра «Астанкіна», падаўляючы мяцеж, урадавыя войскі танкамі расстралялі Бельдом. 1990 год — завяршыўся працэс аб'яднання Усходняй і Заходняй Германіі. Дзень Германскага адзінства. «Першае пакаранне для вінаватага заключана ў тым, што ён не можа апраўдацца перад уласным судом». Ювенал (60—127), старажытнарымскі паэт-сатырык.

Дзве даты

— Усю дыстанцыю трымаць пасярэдзіне. Наперад выходзіць толькі на апошнім крузе. Калі цябе перад фінішам нехта абгоніць, не хвалойся — гэта ці я, ці інспектар...

Цытата дня

— Я па гарэлку! — А я з ёй таксама адзін не застаўся!

Хлопчак-вычварэнец прачытаў з табурэткі Дзеду Марозу ўсяго Пастэрнака.

Жанчына крыўдзіцца на мужчыну ў двух выпадках: калі ён бачыць у ёй толькі ворага і калі ён бачыць у ёй толькі сябра.

Аўтабяспека ПАЙСЦІ І НЕ ВЯРНУЦЦА

За восем месцаў гэтага года ў Беларусі пад коламі транспартных сродкаў загінулі 208 пешаходаў і 719 атрымалі раненні.

Аўтаінфарм ЦЫГАРЭТА І РУЛЬ — НЕСУМАЯШЧАЛЬНЫЯ

Новай рэдакцыяй правілаў дарожнага руху Вялікабрытаніі забаронена курэнне за рулём. На думку распрацоўшчыкаў гэтага дакумента, цыгарэта істотна адбывае ўвагу вадзіцеля і павялічвае рызыку ўтраты кантраля над аўтамабілем і будзе карацца штрафам у памеры 2500 фунтаў стэрлінгаў (каля 5 тыс. долараў).

Аўтакур'ез УСІХ ЗА КРАТКІ!

Больш за дзевяць мільянаў расійскіх вадзіцельнаў у набліжышы час могуць апынуцца за кратамі.

Аўтажарт РАЗМОВА ў АЎТАСАЛОНЕ

— Прабачце, але я не разумею, які аўтамабіль вы хочаце купіць? — Мне патрэбен кампактны спартыўны сямейны джып для перавозкі мэблі.

Аўтажарт РАЗМОВА ў АЎТАСАЛОНЕ

— Прабачце, але я не разумею, які аўтамабіль вы хочаце купіць? — Мне патрэбен кампактны спартыўны сямейны джып для перавозкі мэблі.

аўтарамі. Перадруку матэрыялаў, апублікаваных у «Звяздзе», толькі з дазволу рэдакцыі. Матэрыялы, пазначаныя гэтым значком, носяць рэкламны характар. Адказнасць за змест рэкламы нясуць рэкламадаўцы. Газета аддрукавана ў Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Вываецтва «Беларускі Дом друку». Мінск, пр. Незалежнасці, 79. Выходзіць 250 разоў на год. Тыраж 33 440. Індэкс 63850. Зак. № 5308. Нумар падпісанні ў 1930. М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12